Riksdagens protokoll 1990/91:13

Tisdagen den 23 oktober

Kl. 15.00–18.53

Protokoll 1990/91:13

---

1 § Justering av protokoll

Svar på frågor

Justerades protokollet för den 17 oktober.

2 § Svar på fråga 1990/91:55 om det svenska köttöverskottet

Anf. 1 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Eva Zetterberg har frågat mig om det inte vore rimligt att den svenska befolkningen fick köpa kött billigt då det finns ett köttöverskott, i stället för att köttet skall exporteras till låga priser.

Jag har stor förståelse för frågan. Inom flertalet näringar i vårt land fungerar det så, att om det produceras ett överskott av en produkt så kommer det konsumenterna till godo genom att den ökade konkurrensen pressar ned priset. Inom jordbruket har dock situationen sedan länge varit annorlunda.

Genom interna marknadsregleringar har överskotten exporterats och har därmed inte verkat prissänkande på den svenska marknaden. Vårens livsmedelspolitiska beslut innebär dock bl.a. att denna form av reglering försvinner fr.o.m. den 1 juli 1991. Efter en övergångsperiod på tre år, då vissa medel anvisats för att finansiera överskottsexport, kommer eventuella köttöverskott att fullt ut tillåtas påverka den inhemska prisnivån.

I samband med det livsmedelspolitiska beslutet anvisade riksdagen 360 milj. kr. för ett omställningsprogram för mjölkproduktionen under budgetåret 1990/91 och fram till 1992/93. Pengarna skulle användas dels för att stimulera till minskad mjölkproduktion, dels för att motverka ett prispressande överskott av nötkött till följd av utslaktning av mjölkkor. Regeringen beslutade nyligen om de närmare villkoren för detta program, som sålunda är en del av jordbrukets omställning och inte har som utgångspunkt att exportera stora köttöverskott. Beslutet innebär bl.a. att de 360 miljonerna – förutom att stimulera till minskad mjölkproduktion – skall användas såväl för export av nötkött som för att öka konsumtionen på den svenska marknaden genom rabatterade priser.

Anf. 2 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Herr jordbruksminister Mats Hellström! Jag vill tacka för svaret på min enkla fråga och med svaret i hand bara konstatera hur kompli-

cerad och ibland svårförståelig den svenska jordbrukspolitiken framstår. Min fråga grundar sig på det som en stor svensk allmänhet frågar sig, nämligen hur det kommer sig att våra matpriser är så höga och hur det kommer sig att den svenska konsumenten genom skatter och subventioner är med och betalar flera gånger om för den mat som vi sedan får köpa till ett högt pris i affärerna.

Jag undrar fortfarande hur det är möjligt att inte pressa ned matpriserna ytterligare. Vi har naturligtvis i vänsterpartiet tagit upp frågan om momsen på maten, men det räcker inte som förklaring till de höga matpriserna. Jag undrar därför om jordbruksministern på annat sätt kommer att medverka till att försöka sänka matpriserna och att i det här fallet se till att de svenska medborgarna får större möjligheter att köpa kött till lägre priser.

Anf. 3 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag har verkligen all förståelse för frågan. Jag håller med om att våra matpriser är för höga och att våra regleringar är snåriga och svårgenomträngliga. Det är ju därför riksdagen med mycket stor majoritet har beslutat att vi skall avskaffa våra regleringar, vilket skedde genom det beslut som fattades i somras. Detta är ett av riksdagen beställt led i den omställning som skall göra det praktiskt möjligt för bönderna att kunna gå från överskott till balans, och i detta ligger alltså den uppläggning som riksdagen bestämde sig för i somras.

Men detta handlar inte enbart om att under en begränsad period exportera köttöverskott från de djur som slaktas, utan det innebär också en rabattering av priser. Redan nu pågår en realisation på nötkött, vilket betyder att priset på nötfärs i slakteriledet sänks med 4:50 kr. per kilo. Med oförändrade procentmarginaler i efterföljande led innebär detta en sänkning av konsumentens pris med 7–8 kr. per kilo. Svensk kötthandel skall även komma med förslag om en köttrea under våren. Detta finns alltså med i det begränsade beslut som riksdagen har fattat om att under några år kunna finansiera den utslaktning som behövs för att vi skall få till stånd en balans.

Men det är naturligtvis riktigt att det som Eva Zetterberg nu har frågat om gäller en del av den betydligt större frågan om en sänkning av matpriserna. Som svar på Eva Zetterbergs tilläggsfrågor kan jag säga att det viktigaste i nästa led av reformen är gränsskyddet och inte minst de förhandlingar som nu pågår inom GATT.

Anf. 4 EVA ZETTERBERG (v):

Herr talman! Man kan naturligtvis diskutera behovet av att vi i vårt land äter mer kött. Jag hade heller inte haft någonting emot detta om exporten hade riktat sig mot andra länder, mot u-länder eller mot vissa delar av Östeuropa, där möjligheten för de stora folklagren att äta kött är mycket mindre än i Sverige. Men vårt överskott går ju inte till de grupper som bäst behöver det. Därför vidhåller jag att den väg man är inne på är den rätta, dvs. att man sänker kostnaderna totalt för kött och att man genom att åtgärda de väldiga regleringarna förbättrar möjligheterna för människor i vårt land att komma åt köttet till ett bättre pris. Men det är ju också så att kött ingår som

en del bland våra livsmedel totalt sett och att priserna på livsmedlen i stort måste sänkas för att människor i vårt land skall kunna äta väl.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på fråga 1990/91:62 om export av socker

Anf. 5 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Ingvar Eriksson har frågat mig varför jordbruksdepartementet är avvisande till sockernäringens framställning om export av socker och vad jag tänker göra för att undvika ytterligare problem på grund av en förväntad stor skörd även under innevarande år.

De tre senaste åren har varit mycket goda år för sockerbetsodlarna, som har fått skördar långt över det normala. Sockerregleringen innehåller dock inga mekanismer för att hantera överskott. Tillfälliga överskott har i stället överlagrats till senare år. Samtidigt innebär riksdagens ställningstaganden att Sverige skall ha en viss import av socker.

Totalt uppgår överskotten de tre senaste åren till ca 100 000 ton. Det är fråga om relativt stora överskott som måste överlagras, eftersom den svenska förbrukningen av socker bara uppgår till ungefär 350 000 ton per år.

Först behövs ett förtydligande av vad Sockerbolaget hört av sig om – någon formell framställning, som omnämns i frågan, finns inte. Sockerbolagets förfrågan gällde i första hand företagets möjligheter att tillämpa ett tvåprissystem för sockerbetor, dvs. att betala det av regeringen beslutade priset för den del av produktionen som säljs i Sverige och världsmarknadspris för produktion därutöver. Ett sådant tvåprissystem innebär i praktiken detsamma som den kollektiva exportfinansiering som finns för andra produkter.

Som Ingvar Eriksson vet har riksdagen nyligen beslutat att befintlig kollektiv exportfinansiering skall upphöra. Att i det läget införa en sådan reglering för en ny produkt, där ett sådant system *inte* funnits hittills, anser jag strida mot grundtanken i det beslut om en ny livsmedelspolitik som riksdagen fattade beslut om i somras och som jag nämnde i mitt förra frågesvar.

Vidare skulle en svensk subventionerad sockerexport inte vara i linje med åtagandena i de pågående GATT-förhandlingarna. En subventionerad export skulle bl.a. strida mot överenskommelsen i GATT i april 1989 att inte överskrida då gällande stöd- och skyddsnivåer inom jordbrukssektorn. Överenskommelsen innebär också att länderna åtog sig att under år 1990, alltså i år, minska stöd och skydd. Det bör noteras att riksdagen redan i samband med 1977 års jordbrukspolitiska beslut ansåg att den svenska importen vid normalskörd borde uppgå till 10–15 % av konsumtionen.

Den nya livsmedelspolitiken innebär att sockerproduktionen och betpriserna fr.o.m. den 1 juli 1991 inte längre kommer att vara reglerade. I beslutet förutsätts dock import även fortsättningsvis. Det blir emellertid sektorns egen sak att anpassa produktionen. Det kan t.ex. ske genom en neddragning av betproduktionen. Skulle sockerproduktionen normalt ligga något under den svenska förbrukningen, skulle inte heller årsmånsvariationer utgöra något problem. För att underlätta en anpassning och omställning av produktio-

nen har riksdagen också beslutat om olika övergångsåtgärder, t.ex. inkomststöd, omställningsstöd och anläggningsstöd. Även betodlarna kan få del av dessa stöd.

Anf. 6 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Dock anser jag att svaret är negativt och deprimerande, eftersom det såväl inom jordbruket som inom livsmedelsindustrin i dag behövs ett positivt besked och förståelse för ambitionen att på ett konstruktivt sätt anpassa jordbruket till den omställning som riksdagen har beslutat. Det är beklagligt att jordbruksministern inte inser vad det hade betytt om man fått exportera det temporära överskott som nu finns.

Jag kan inte se att jordbruksministern i sitt svar har sagt att det i dag finns bindande internationella avtal som förhindrar oss att genomföra exporten.

I svaret framhålls att det beslutats att exportfinansieringen skall upphöra. Finansieringen av den tänkta exporten hade ju odlarna själva tillsammans med näringen i övrigt klarat av genom ett temporärt lägre sockerpris, inte minst därför att man då skulle skapat bättre förutsättningar för nästa års odling. Vi kommer annars ofelbart i den situationen att vi tvingas att mycket kraftigt skära ned på den areal vi har, och vi kommer då också att få strukturproblem.

Det är alldeles uppenbart att ingen är betjänt av att vi får ytterligare strukturproblem när vi står mitt inne i omställningsprocessen. Alla parter, såväl odlare och sockerindustri som samhälle, skulle ha nytta av att näringen snabbt kommer i balans igen. Det är detta som näringen vill medverka till.

Jag anser att jordbruksministerns svar tyvärr är negativt. Först och främst kan konstateras att det inte finns något bindande avtal som förhindrar oss att genomföra exporten i dag. De långsiktiga löften som regeringen har givit är en något annan sak. Vi står dessutom inför en situation där vi skall anpassa oss till EG. Jag vill fråga jordbruksministern: Är regeringen inte beredd att anpassa sig till EGs prissättning med ett A- och B-prissystem?

Anf. 7 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! För det första var det inte regeringen utan riksdagen som år 1977 gjorde uttalanden när det gäller åtagandet av en sockerimport.

För det andra, och det är ett viktigt exempel på varför det är nödvändigt med en snabb omställning inom en del av våra näringar, har det under lång tid förutsatts att det inte alls skall vara någon överproduktion av socker, såsom ju varit fallet för spannmål och annat. Det finns inga regleringskassor eller något annat för att hantera ett överskott på socker. Ändå har producenterna på detta område – där det finns ett bolag med utomordentligt stark ställning, nämligen Sockerbolaget – tillsammans med odlarna under år efter år åstadkommit ett överskott, utan att man planerat för att komma i balans. Trots de stora underskott som fanns för några år sedan, vilka skapade problem, fortsätter man – fastän det inte finns mekanismer att hantera detta – att åstadkomma ett överskott. Sedan kommer man och vill ha ett system för exportfinansiering, ett system, Ingvar Eriksson, med samma effekter som subventionering. Förvisso betalas inte all annan kollektiv exportfinansiering

via budgeten, utan den betalas av näringen. Nu vill man ha ett sådant system som riksdagen under stor enighet har avskaffat i somras som en del av det livsmedelspolitiska beslutet.

Jag frågar mig hur moderata samlingspartiet å ena sidan kan tala för en ökad marknadsekonomi och också kritisera andra partier för att de inte tillräckligt tar hänsyn till marknadsekonomins principer, och å andra sidan vill ha en ny reglering på ett område där riksdagen just har upphävt en reglering så fort det finns ett särintresse. Det tycker jag är märkligt.

Anf. 8 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Det var år 1977 som det fattades ett beslut som innebar en långsiktig utfästelse att importera 10–15 % av konsumtionen. Den importen skulle huvudsakligen ske från u-länder. Såvitt jag vet har den importen huvudsakligen kommit från EG-länderna. Jag anser därför att detta argumentet är mycket svagt.

Jag anser däremot att resonemanget om att näringen inte har försökt att vidta åtgärder är felaktigt. Man har begränsat den odlade arealen med inriktningen att få en försörjning i landet. Men det är årsmånsvariationerna som har skapat detta överskott. Det skall vi i och för sig vara tacksamma för. Det visar också, herr jordbruksminister, hur svårt det är att sitta här i riksdagen och besluta och skapa inriktning när det är fråga om en biologisk produktion. Vi måste ta hänsyn till verkligheten. Det verkar jordbruksministern tyvärr inte vara beredd att göra.

Sedan till jordbruksministerns resonemang om att vi moderater inte är beredda att gå in för en avreglering. Jag vill bemöta detta med att säga att vi är fullt beredda att genomföra en avreglering, och vi står bakom beslutet. Men det gäller också att anpassa sig till den nya situationen. Än en gång: Varför kan inte vi i Sverige anpassa oss till EG som ändock utgör den framtid som vi kommer att leva i?

Anf. 9 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag finner det märkligt att man skall anpassa sig till en avreglering genom att införa en ny reglering för en produkt när riksdagen i enighet beslutat att avskaffa den typen av regleringar för andra produkter.

Jag förstår inte varför just moderata samlingspartiet, vilket i andra sammanhang talar så varmt för marknadsekonomin – enligt min uppfattning kanske ibland för varmt – så fort det finns ett särintresse träder fram och vill kamma hem en poäng på detta. Jag finner det märkligt.

Anf. 10 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Det är inte fråga om ett särintresse. Det handlar om att se verkligheten som den är. Vi vill snabbt uppnå det förhållandet att avregleringen blir verklighet. Men det gäller att i övergången hantera den här frågan på ett vettigt sätt.

Vi menar att det inte är fråga om att införa en ny reglering om odlarna är beredda att själva betala kostnaderna för att skapa balans, så att vi kan få en balanserad produktion under kommande år. Det gynnar näringen och dem

som arbetar inom den och underlättar också för samhället. Vi kommer annars att få andra problem.

Till vad skall vi använda den areal, herr jordbruksminister, som skulle friställas i det fall arealen minskas med så mycket som motsvarar detta kraftiga överskott? Skall man odla spannmål där?

Jag vill än en gång ställa frågan: Varför kan man inte försöka inrikta sig på en anpassning till EGs regler och prissättning? Då skulle dessa problem kunna lösas på ett vettigt och enkelt sätt.

Anf. 11 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! EGs regelsystem innebär allmänt en kraftig sänkning av stödnivån i förhållande till den svenska stödnivån. Nu förhandlar såväl länderna inom EG som Sverige om ett åtagande inom GATT att inte införa nya typer av subventioneringar. Detta är en subventionering som innebär en kollektiv exportfinansiering även när odlarna betalar likaväl som när vi har andra producentfinansierade kollektiva exportfinansieringar.

Jag vill slutligen säga att betodlarna som alla andra jordbrukare får del av de inkomststöd, omställningsstöd och anläggningsstöd som just syftar till att föra över produktionen till andra grödor.

Anf. 12 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Det är ju ändå så, herr jordbruksminister, att dessa åtgärder inte löser problemen. Det gäller sockernäringens framtid i Sverige. Om vi har ett temporärt överskott är det viktigt att vi kommer i balans för att kunna gå in i avregleringen.

Om jag har uppfattat jordbruksministern rätt har han också ställt sig bakom att det blir en avreglering inför nästa års odling. Varför inte då använda ett EG-system med ett A-pris för det vi avsätter i landet och om det blir ett överskott göra det möjligt att exportera till ett mycket lägre pris?

Inriktningen är och skall vara att vi skall ha balans i produktionen och konsumtionen. Det är jordbrukets inställning, moderata samlingspartiets inställning och, hoppas jag, också jordbruksministerns inställning, annars blir jag besviken.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1990/91:77 om handläggningen av ersättningsärende om nödutfodring av renar

Anf. 13 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Berith Eriksson har frågat mig när Talma och Rautasvuoma samebyar kommer att få sitt överklagande om bidrag till nödutfodring av renar prövat av regeringsrätten.

Jag besvarade den 8 maj i år en fråga av Berith Eriksson om jag var beredd att vidta några åtgärder i anledning av att lantbruksstyrelsen begärt in renlängder av enskilda samebymedlemmar för att avgöra ärenden om bidrag för att skydda renägare mot ekonomiska förluster vid synnerligen svåra betes-

förhållanden. I svaret nämnde jag att lantbruksstyrelsens beslut överklagats till regeringen och att ärendet bereddes i regeringskansliet. Enligt rennäringslagen är det inte regeringsrätten, som Berith Eriksson anger i sin fråga, utan regeringen, som prövar överklaganden av lantbruksstyrelsens beslut.

Som jag nämnde i mitt svar den 8 maj beslutade länsstyrelsen i Norrbottens län att ett antal samebyar skulle få bidrag av katastrofskadeskyddet under förutsättning bl.a. att fullständig renlängd redovisades till länsstyrelsen. Lantbruksstyrelsen har avslagit överklaganden från de två samebyarna med begäran att bidrag skall lämnas utan att renlängderna lämnas ut till myndigheterna. Som jag nyss nämnde har detta beslut överklagats till regeringen.

Talma och Rautasvuoma samebyar har emellertid numera, i likhet med övriga samebyar i Norrbottens län som beviljades bidrag, till länsstyrelsen redovisat fullständiga renlängder. Detta skedde den 12 juni, och länsstyrelsen betalade samma dag ut bidragen till de båda samebyarna. Detta har således skett innan regeringen avgjort det överklagade ärendet. Det är därför inte längre aktuellt för regeringen att ta ställning till överklagandet i sakfrågan.

Anf. 14 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret. Ja, de har lämnat in sina renlängder, och de har fått sina pengar därför att det rörde sig om mycket stora summor, 1,5 milj. kr. De hade inte råd att vänta på regeringens beslut. Men överklagandet gällde om länsstyrelsens rennäringsenhet hade hanterat frågan i enlighet med förordning 1985:339 och lantbruksstyrelsens föreskrift 86:33.

Jag har i dag pratat med ordföranden för Talma sameby, och han visste ingenting om att regeringen inte ämnade ta upp frågan nu. Samebyn har även skrivit ett brev till statsministern och svaret från statsministern är daterat den 28 juni. Statsministern säger i brevet att svar skall lämnas i augusti.

Mina frågor är då: Tänker regeringen inte uttala sig i den här sakfrågan, om hur rennäringsenheten har tolkat dessa föreskrifter? Hur ämnar regeringen meddela sitt ställningstagande till samebyn?

Anf. 15 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Det är inte aktuellt för regeringen att ta ställning till överklagandet i sakfrågan eftersom beslutet från länsstyrelsen kom under det att regeringen prövade själva överklagandet om pengarna till samebyn. Därmed handlar det ju om att formellt avskriva ärendet för regeringens del.

Anf. 16 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Pengarna till samebyn var ju en sak, och det är över nu. Men regeringen tänker alltså inte uttala sig om det som överklagandet gällde, nämligen hur rennäringsenheten tolkade förordningen?

Anf. 17 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Frågan gällde regeringsrätten. Det är regeringen som har fått överklagandet och inte regeringsrätten som Berith Eriksson skrev i frågan. Regeringen har inget skäl att pröva sakfrågan eftersom den är avgjord,

under det att överklagandet låg hos regeringen, i och med att samebyarna kom in med de fullständiga renlängderna som ligger till grund för att man skall få pengar. Detta var också bakgrunden till att de också fick pengar av länsstyrelsen. Då finns det inget skäl för regeringen att pröva ärendet mer.

Anf. 18 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Tvistefrågan var egentligen det som jordbruksministern säger, att grunden för att de skulle få pengar var att de lämnade in sina renlängder. De förordningar och föreskrifter som finns när det gäller nödutfodring av renar kräver inte att samebyarna skall lämna in renlängder. Därför är sakfrågan fortfarande obehandlad även om samebyn har fått sina pengar. Man har alltså, som en av rennäringsenhetens tjänstemän förklarat i en tidningsartikel, använt situationen för att pressa fram uppgifter som inte hört till sakfrågan – att få ersättning för nödutfodring.

Även om jag uttryckte mig fel när det gällde regering och regeringsrätt vidhåller jag att det är en lagvidrig tolkning av de förordningar som finns.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1990/91:78 om spannmålsöverskottet

Anf. 19 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Annika Åhnberg har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att finansiera kostnaderna för spannmålsöverskottet.

Beroende på en kombination av en ovanligt god skörd och låga världsmarknadspriser kommer ett underskott att uppstå under året inom spannmålsregleringen. Enligt riksdagens beslut om en ny livsmedelspolitik skall eventuellt underskott i spannmålsregleringen täckas av medel som beräknas inflyta i form av fettvaruavgifter. Statens jordbruksnämnd har i en skrivelse till regeringen redovisat att befintliga medel inom jordbruksprisregleringen och inflytande fettvaruavgifter inte räcker till för att finansiera underskottet i spannmålsregleringen. Regeringen avser att inom kort återkomma till riksdagen med förslag i denna fråga.

Anf. 20 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga. Men jag tror nog att jordbruksministern måste hålla med mig om att det inte var mycket till svar jag fick. Jag begriper att detta naturligtvis är en svår fråga för regeringen att hantera. Jag tycker att det är mycket olustigt att man ännu i slutet av oktober inte har kommit fram till hur man vill hantera den. Det är mycket obehagligt för jordbruksnäringen och för alla bönder som nu berörs av detta och som inte får besked om hur problemet skall lösas. Det påverkar ju hela deras ekonomi och framtida planering.

Riksdagen fattade beslut om avreglering i somras, och det är mycket bra, men detta skall ske över en femårsperiod. Men just situationen med spannmålsöverskottet belyser absurditeten i det system som vi har dragits med så länge. För det första detta att en god skörd av nästan alla betraktas som ett

mycket negativt faktum som bara ställer till problem. En god skörd borde naturligtvis välkomnas och vara till nytta och glädje för landet. För det andra det stora ekonomiska problem som det innebär att t.o.m. världsmarknadspriserna nu är nere i ungefär 35 öre per kilo. Riksdagsbeslutet innebar en ersättning till spannmålsproducenterna på 1:30 kr. per kilo. Kronan där emellan måste täckas av bönderna, av konsumenterna och över statsbudgeten. I vårt förslag ville vi detta första år sänka spannmålspriset mer drastiskt.

Jag tycker att det är beklagligt att regeringen med sådan förkärlek numera gör upp åt höger och inte har lyssnat mera på oss i det här fallet. Nu ryktas det, och det oroar många, att man skall finansiera detta med hjälp av höga slaktdjursavgifter. Det skulle ju motverka en annan del av det beslut som riksdagen fattade i juni om att komma bort från jordbruksprisregleringen, nämligen att vi skall ha bort också överskottet när det gäller mjölkproduktionen. Vi skulle därför se till att få en ökad utslaktning. Om man nu höjer slaktdjursavgifterna får vi två beslut som precis motverkar varandra. Jag skulle därför gärna vilja ha preciserat att detta ingår i det förslag som regeringen kommer att lägga fram.

Anf. 21 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Först när det gäller detta om höger och vänster. Det var faktiskt fem av riksdagens partier som, efter mycket bra diskussioner, lade fram det betänkande som riksdagen antog. Där ingick även vänsterpartiet, så både höger och vänster var väl med.

Sedan håller jag med Annika Åhnberg om att den här frågan naturligtvis i hög grad illustrerar det som Annika Åhnberg nämnde, nämligen de absurda förhållanden som har kommit att råda med ett gammalt regleringssystem.

Trots de olika åtgärder som har vidtagits sedan 1985, då man försökte att komma till rätta med dessa överskott, är man tyvärr ändå tillbaks i rekordstora överskott – trots Omställning 90, trädesprogram och andra åtgärder. Detta visar verkligen att vi för att komma ifrån den här typen av problem i framtiden måste ta det grepp som vi är helt överens om och som verkar framåt. Jag har inte alls några andra värderingar än Annika Åhnberg i detta fall.

När det sedan gäller tiden är det ingalunda i förhållande till tidigare höstar sent när det gäller villkoren för överskotten. Det är tyvärr så, Annika Åhnberg. Jag skulle inte ha någonting emot att ur andra synpunkter redovisa detta. Men när man i regeringskansliet är i slutberedningen – och det handlar verkligen om slutberedningen – av ett förslag, redovisar man varken den ena delen eller den andra eller om någon del finns med eller inte. Då blir tyvärr svaret kortfattat. Jag förstår att Annika Åhnberg tycker det, men det har med principen att göra och inte med den här frågan i sig.

Anf. 22 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Riksdagsbeslutet i våras var ju en kompromiss och vi ingick i den kompromissen. En kompromiss innebär ju att man får ge och ta, och vi fick ge avkall på en hel del av de saker som vi hade med i vår motion. Men det är klart att om regeringspartiet hade velat, hade mixen i denna kompromiss kunnat ha en annan fördelning än den nu fick. Men vi skall inte ta upp

tiden med att diskutera det. Det här är ett beslut, som fem av riksdagens partier står bakom och som vi i vänsterpartiet fortsättningsvis kommer att hålla fast vid.

Eftersom jag nu inte kan få något förtydligande svar på min fråga, vill jag till den fortsatta beredningen i regeringskansliet skicka med några funderingar kring dels om man kan hitta möjligheter till någon typ av större överlagring, dels om man redan på kort sikt kan finna någon typ av avsättning för denna spannmål, t.ex. etanolframställning eller någon annan typ av biobränsleproduktion.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1990/91:79 om dispenser från skyldigheten att ha kor på bete

Anf. 23 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Annika Åhnberg har frågat mig om regeringen avser vidta åtgärder för att minska antalet dispenser från djurskyddslagen.

De dispenser Annika Åhnberg tar upp i sin fråga rör djurstallar som var i drift när beteskravet infördes den 1 juli 1988. I djurskyddslagen föreskrivs att livsmedelsproducerande djur skall hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjligheter att bete sig naturligt. På grund härav föreskrev regeringen i djurskyddsförordningen bl.a. att nötkreatur som hålls för mjölkproduktion och som är äldre än sex månader sommartid skall hållas på bete. Samtidigt gavs miljö- och hälsoskyddsnämnderna möjlighet att ge undantag från beteskravet om särskilda skäl förelåg. I form av allmänna råd har lantbruksstyrelsen givit exempel på när särskilda skäl kan anses föreligga.

Djurskyddslagen trädde i kraft den 1 juli 1988. Genom olika föreskrifter sköts ikraftträdandet av beteskravet till juni 1991 för befintliga djurstallar. Skälet till detta var bl.a. att ge tid för att ändra växtföljden och anlägga betesmarker. Generellt sett skall det inte behövas några dispenser efter den 1 juni 1991 av det skälet att man har hunnit anlägga betesmarker. Undantag kan naturligtvis förekomma, men dessa dispenser fordrar att det finns alldeles särskilda skäl och dispenserna skall självfallet vara korta och tidsbegränsade. Endast i undantagsfall och då djurhållningen fanns när beteskravet infördes och förhållandena är sådana att bete aldrig kan anläggas kan det bli fråga om icke tidsbegränsade dispenser, t.ex. då fastigheten är belägen vid en starkt trafikerad väg som gör det omöjligt att ta ut korna på bete.

För djurägare som startade sin verksamhet efter lagens ikraftträdande är dock förutsättningarna för undantag annorlunda, eftersom dessa djurägare kände till kraven i lagstiftningen vid verksamhetens början. För att förtydliga att undantag från beteskravet för nystartade djurägare förutsätter mycket speciella omständigheter skärpte regeringen bestämmelserna från den 15 mars i år. Ändringen innebär att dispens för dessa djurägare endast kan medges om särskilda klimatförhållanden gör utevistelse olämplig från

djurskyddssynpunkt eller om det är nödvändigt med hänsyn till oförutsedda extraordinära omständigheter.

Vid ikraftträdandet av den nya djurskyddslagen beräknades att ca 10 % av landets besättningar inte uppfyllde kravet på betesgång. En av lantbruksstyrelsen nyligen genomförd stickprovsundersökning indikerar att huvuddelen av dessa 10 % nu löst frågan om betesgång, och att endast 1–2 % av antalet mjölkproducerande besättningar har medgetts undantag. Merparten av de beviljade dispenserna gäller besättningar i Norrland, vilket är betingat av de speciella förutsättningar som råder där. Under våren 1991 kommer en totalundersökning av dispensgivningen att genomföras genom lantbruksstyrelsens försorg. De hittills genomförda undersökningarna ger dock inte anledning att anta att antalet dispenser skulle vara högt. Skulle det mot förmodan visa sig att dispensgivningen har varit alltför generös får en skärpning av reglerna för dispensgivning övervägas.

Anf. 24 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag tackar för svaret på frågan. Den nya djurskyddslagen upplevdes av de allra flesta som någonting mycket positivt. Den var egentligen också ett steg i en kvalitativ utveckling där man så att säga för hela samhällets räkning kommit fram till att människans förhållningssätt till djuren i grunden skall ha en annan inriktning än tidigare, då djuren har varit till för oss människor att utnyttja. Nu har det genom en lag stadfästs en annan syn där djur respekteras för deras egen skull.

Inom en mycket stor del av jordbruket hade man naturligtvis djuren på bete redan innan den här lagen kom till. Ibland får man en känsla av att denna diskussion ger en något snedvriden bild av situationen inom jordbruket.

Det finns också en annan typ av diskussion som går ut på att det egentligen skulle vara bättre för korna att stå inne året om. Då skulle de slippa att bli myggbitna och att råka ut för annat elände. Man skulle kunna använda precis samma argument när det gäller människor. Det är klart att om vi håller oss inne året runt, slipper vi myggbetten. Jag är ändå övertygad om att vi människor, liksom korna, föredrar att vara ute även om det innebär en del problem.

När jag ställde min fråga kände jag inte till den stickprovsundersökning som refereras i svaret. Det är mycket uppmuntrande att det nu visat sig att huvuddelen av dem som fått dispens har löst problemen. Detta är mycket glädjande.

Om man stiftar en mycket bra lag, som får alla som kämpade för denna lag att tro att kampen avslutats med seger, och om man sedan förenar den här lagen med mycket generösa dispensmöjligheter, finns det en risk dels för att man har urholkat respekten för lagen, dels för att de som har kämpat för lagen inte är tillräckligt uppmärksamma på att de egentligen inte har uppnått sitt mål. Men nu förefaller det som att vi är på god väg att nå dit vi ville.

Anf. 25 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag delar Annika Åhnbergs syn på djurskyddslagen. Jag har också legat bakom både beslutet i riksdagen och de restriktiva dispensmöjligheter som gavs.

Jag delar också Annika Åhnbergs syn på att om det finns en känsla i samhället av att det pågår en generös dispensgivning som leder till någonting annat än vad som var avsett med lagen, är detta naturligtvis inte bra. Det var ett av skälen till att jag reagerade när man för något år sedan kunde ta del av uttalanden i pressen om att det när det gäller nyproduktion minsann skulle räcka med cementplattor och annat. Vi skall inte sticka under stol med att det, precis som Annika Åhnberg sade, finns och har funnits ett motstånd mot lagen. Men när dessa tidningsuppgifter spreds var det viktigt att markera att det inte förhöll sig så. Därför skärptes dispensreglerna för de nya djurstallarna, även om den ursprungliga innebörden var densamma. Skärpningen föranleddes av det skäl som Annika Åhnberg tog upp.

Om det nu, i motsats till lantbruksstyrelsens undersökningar, visar sig att dispensgivningen är för generös när det gäller de gamla stallarna, får vi överväga en skärpning där också. Hittills finns det ingenting som visar att så skulle vara fallet.

Anf. 26 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Den undersökning som jordbruksministern refererade till var ju en stickprovsundersökning. Därför tycker jag också att det är glädjande att jordbruksministern i svaret säger att man under våren 1991 kommer att göra en mer genomgripande undersökning av dispensgivningen. Det gör det möjligt att utvärdera dispensgivningen och se hur den har utfallit i verkligheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Meddelande om svar på interpellationerna 1990/91:7 och 31

Anf. 27 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM (s):

Herr talman! Jag vill anmäla att jag på grund av arbetsbelastning inte kommer att besvara Annika Åhnbergs interpellation om matpriserna inom föreskriven tid, utan jag avser att besvara denna interpellation den 9 november. Detsamma gäller för Kjell Ericssons interpellation om jordbruket i norra Sverige, som jag avser att besvara samma dag.

8 § Svar på fråga 1990/91:106 om åtgärder för att stärka domstolarnas oberoende m.m.

Anf. 28 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Bo Hammar har frågat mig om jag är beredd att – efter ett slutligt avgörande i ett pågående mål vid Stockholms tingsrätt – tillsätta en utredning med företrädare för advokatsamfundet och rättsvetenskapsmän med uppgift att föreslå sådana förändringar i rättegångsförfarandet som påkallas för att stärka domstolarnas oberoende och målsägandebiträdenas ställning.

Jag är angelägen om att inte kommentera domstolarnas handläggning av

pågående mål och domstolarnas rättstillämpning. Så mycket vill jag emellertid säga att vi inom justitiedepartementet fortlöpande bevakar eventuella reformbehov i fråga om den lagstiftning som hör till departementets ansvarsområde. Om det visar sig att domstolarnas eller myndigheternas praxis utvecklar sig i en riktning som inte var avsedd vid lagstiftningens tillkomst eller som inte överensstämmer med Sveriges åtaganden internationellt kommer vi naturligtvis att uppmärksamma detta inom departementet och vidta de åtgärder som behövs.

Anf. 29 BO HAMMAR (v):

Herr talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret som jag är ganska nöjd med. Min avsikt med frågan var inte heller att vi här skulle diskutera den pågående rättegången, hur domstolen handlägger detta mål och andra frågor som har kommit upp. Min avsikt var i stället att påpeka att det kanske finns anledning att se över detta efter det att domstolen är klar med sitt avgörande. Laila Freivalds vet också att det har kommit mycket hårda reaktioner från en rad av våra främsta rättsvetenskapsmän, Advokatsamfundet m.fl. Det gäller personalkontrollen av nämndemännen, SÄPOs medverkan vid rättegången och målsägarnas rättighet m.m. Vi skall naturligtvis inte diskutera de frågorna här, eftersom det är domstolens sak. Jag är dock nöjd med att justitieministern håller öppet för att det kan bli anledning att se över dessa frågor efter rättegången.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1990/91:84 om åsiktsregistrering

Anf. 30 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON (s):

Herr talman! Annika Åhnberg har ställt en fråga till statsministern om säkerhetspolisens personregistrering. Arbetet inom regeringen är fördelat så, att det är jag som skall svara på frågan.

Annika Åhnbergs fråga bygger på tidningsuppgifter om att man inom rikspolisstyrelsens styrelse skulle ha diskuterat en arbetskonflikt vid Saab-Scania vintern 1990, och frågan gäller vad regeringen tänker göra med anledning därav.

Det finns noggranna regler för säkerhetspolisens register. Reglerna är bl.a. ett uttryck för det förbud mot åsiktsregistrering som gäller. Det är för mig en självklarhet att säkerhetspolisen iakttar föreskrifterna. Att så är fallet bestyrks av den mycket grundliga och ingående utredning som justitiekanslern på regeringens uppdrag gjort om ifrågasatt otillåten åsiktsregistrering hos säkerhetspolisen.

Anf. 31 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Ministern säger i sitt svar att min fråga grundar sig på tidningsuppgifter. Man kan ana något av inställningen att det skulle vara ett oseriöst underlag för en fråga. Mitt problem är då att det i det här sammanhanget förmodligen aldrig kommer att finnas någon annan typ

av underlag som jag kan få tillgång till, eftersom protokollen från SÄPO-styrelsens sammanträden inte är tillgängliga för mig.

Jag finner det ganska självklart att det, när den här typen av uppgifter förs fram i pressen, finns anledning att reagera och fråga vad som egentligen ligger bakom. Jag övervägde ändå länge innan jag ställde denna fråga. Det berodde inte på några principiella betänkligheter. Jag tycker att det är en viktig fråga att diskutera. Jag övervägde av personliga skäl, eftersom jag är gift med en av de personer som nu i dessa tidningsuppgifter utpekas som säkerhetsrisk. Det är alltid olustigt att stå här och personligen vara inblandad i sådana frågor som man tycker är principiellt viktiga och därför vill ta upp.

Den socialdemokratiske ledamot som nu enligt tidningsuppgifterna har tagit upp dessa frågor har själv dementerat och sagt att han självfallet inte tycker att strejkande arbetare skall registreras som säkerhetsrisker. Frågan kvarstår likväl. Han har också sagt att han tog upp detta. I samband med en diskussion om rikets inre säkerhet fann han det lämpligt att ta upp en diskussion om att det förekom fackliga oroligheter och strejker på Scania i Södertälje. Han måste väl ändå ha tyckt att det faktum att det förekom fackliga stridigheter på Scania hade någon relation till rikets inre säkerhet. Varför skulle han annars över huvud taget ta upp frågan i det sammanhanget?

För alla de arbetare på Scania som är indragna i dessa oroligheter är det mycket olustigt att få den här stämpeln på hela affären, eftersom de självfallet drivs av en ambition att förbättra sin arbetsmiljö och sina löneförhållanden och inget annat. Därför har jag i min fråga tyckt att det skulle vara bra om man från regeringens sida fick ett klarläggande om att detta är självklara rättigheter och inget som SÄPOs styrelse över huvud taget behöver diskutera.

Anf. 32 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag varken kan eller vill lägga mig i vilka diskussioner som förs i en styrelse. För mig är det väsentliga att det inte får förekomma någon åsiktsregistrering. Genom de uppgifter som har kommit fram i detta sammanhang har det också bekräftats att det inte var det som det var fråga om och att det självfallet är både styrelsens och verksledningens uppgift att säkerställa att någon åsiktsregistrering inte sker.

Anf. 33 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Något klargörande från civilministerns sida kan man uppenbarligen inte få. Det verkar snarare tvärtom som om civilministern tycker att det är självklart att man diskuterar just denna typ av händelser i samhället på möten med SÄPO-styrelsen. Jag tycker att det är mycket upprörande.

Jag har nämligen svårt att föreställa mig att man diskuterar alla andra typer av fackliga situationer i SÄPOs styrelse. Varför skulle man utvälja just denna typ av händelser där ett LO-kollektiv protesterar?

Jag tycker att det är angeläget att en representant för arbetarrörelsen – jag utgår ifrån att ministern betraktar sig som en sådan – klarlägger att man tycker att goda fackliga rättigheter är självklara i vårt samhälle och inte något som skall länkas samman med diskussioner om rikets inre säkerhet.

Anf. 34 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON (s):

Herr talman! Ja, Annika Åhnberg, jag betraktar mig som en representant för arbetarrörelsen i Sverige. Fackliga rättigheter skall självfallet respekteras. Det är dock inte detta frågan gäller.

Frågan gäller om krav på åsiktsregistrering har framställts eller om någon åsiktsregistrering har skett. I mitt svar sade jag att jag utgår ifrån att så inte sker, eftersom detta inte bara är lagbundet utan dessutom ingår i den svenska regeringsformen.

Anf. 35 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag tillhör dem som anser att vi behöver en säkerhetspolis, och jag tillhör också dem som anser att vi bör ha en demokratisk insyn i och kontroll av denna säkerhetspolis. Därför gör det mig så upprörd att de som är satta att utöva denna demokratiska insyn och kontroll gör kopplingen mellan SÄPOs verksamhetsområde och fackliga oroligheter. Jag tycker att det borde föranleda en smula eftertanke hos regeringen. Man bör försöka fundera litet grand över om man inte behöver förstärka och utveckla den demokratiska kontrollen över SÄPO.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1990/91:110 om statsrådens löner

Anf. 36 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON (s):

Herr talman! Kjell-ArneWelin har frågat statsministern om han avser att verka för att statsrådens löner återställs till 1989 års nivå och att redan utbetalda lönehöjningar för 1990 återbetalas.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Det är statsrådslönenämnden som fastställer statsrådens arvoden. Nämnden har inrättats för den uppgiften genom ett beslut av riksdagen. Regeringen varken får eller vill lägga sig i vad nämnden beslutar. Jag vill dock tillägga att statsråden för sin del inte önskar sig några höjningar i nuvarande läge och även uttryckt detta offentligt.

Statsrådslönenämnden beslutade den 27 mars 1990 om en höjning av statsrådens arvoden fr.o.m. den 1 januari 1990. Enligt vad som sagts från statsrådslönenämnden motsvarade denna höjning i huvudsak inflationen år 1989. Någon kompensation till statsråden för andras löneökningar år 1990 har nämnden inte beslutat om.

Anf. 37 KJELL-ARNE WELIN (fp):

Herr talman! Jag tackar civilministern för svaret. För statsrådens löner gäller samma sak som för riksdagsledamöternas löner, nämligen att utomstående fastställer vilken lönenivå som skall gälla. Riksdagsmännen har, vilket civilministern mycket väl känner till, beslutat att avstå från den löneökning som skulle gälla från den 1 oktober.

Min fråga till statsministern – som besvaras av civilministern – gäller om

statsråden är beredda att göra avkall på samma sätt som riksdagsledamöterna och avstå från redan gällande löneökningar från 1990. Civilministern svarar inte på detta. Svaret är i och för sig viktigt, men det är inget svar på frågan. Min fråga gäller fortfarande: Är statsråden beredda att i likhet med riksdagsledamöterna avstå från löneökningen för 1990?

Anf. 38 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON (s):

Herr talman! Riksdagsarvodena justerades den 1 oktober 1989 och den 1 januari 1990. Den sammanlagda justeringen uppgår till ca 7,5 %. Statsrådens arvoden justerades den 1 januari 1990 med 7,0–7,5 %. Man bör notera, herr talman, att denna justering på 7,0–7,5 % för 1989/90 skall jämföras med att statligt anställda har fått en justering för avtalsperioden 1989/90 på 17–18 %.

Jag tycker att det är ganska jämförbart att både statsråden och riksdagsledamöterna på det sättet visar sitt ansvar, argumenterar för och bestämmer sig för att man inte vill ha några ytterligare ökningar under 1990. Då tycker jag att båda parter har visat samhällsansvar.

Anf. 39 KJELL-ARNE WELIN (fp):

Herr talman! Civilministern, riksdagsledamöternas löner är frysta på 1989 års nivå, medan regeringen har fått en lönekompensation 1990 – jag tror att det är från den 1 april – på mellan 3 000 och 4 000 kr. Det är lika mycket som riksdagsledamöternas löner skulle höjas. Jag tycker personligen att det skulle vara mycket klädsamt och sannolikt också förstärka symbolvärdet om statsråden, precis som riksdagsledamöterna, lät bli att ta ut några löneökningar för 1990. Statsråden har alltså redan fått sina löneökningar den 1 april 1990.

Anf. 40 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag är ledsen att Kjell-Arne Welin inte lyssnar på vad jag säger. Jag säger att riksdagsledamöternas löner justerades den 1 oktober 1989 och den 1 januari 1990. Den sammanlagda förändringen av 1990 års löner är 7–7,5 %.

Den 1 januari 1990 justerades även regeringsledamöternas löner med 7–7,5 %. Jag tycker att båda parter på detta sätt har visat sitt samhällsansvar. Men det är fakta, Kjell-Arne Welin.

Anf. 41 KJELL-ARNE WELIN (fp):

Herr talman! Det kan hända att man kan hävda detta, eftersom riksdagsledamöterna fick en löneökning i januari på några hundra kronor, och statsråden fick en löneökning i januari på 3 000–4 000 kr. Jag tycker inte att man kan säga att detta är jämförbart. Den faktiska situationen, civilministern, är att statsråden detta år har fått en löneökning på 3 000–4 000 kr., att riksdagsledamöterna har fått ett par hundra kronor och att riksdagsledamöterna avstår från vidare löneökningar för 1990–1991. Jag tycker, som jag sade nyss, att det skulle vara klädsamt om statsråden valde samma väg.

Anf. 42 Civilminister BENGT K Å JOHANSSON (s):

Herr talman! Både riksdagsledamöter och regeringsledamöter fick på grundval av det system som gäller justering av sina löner den 1 januari 1989. Därefter har en justering skett för statsråden den 1 januari 1990 med 7–7,5 %. För riksdagsledamöter har det på motsvarande sätt skett en justering den 1 oktober 1989 och den 1 januari 1990, också på 7–7,5 %. Då tycker jag inte att Kjell-Arne Welin har någon anledning att söka sak i den frågan utan att vi båda kan säga att 7–7,5 %, med tanke på de justeringar som har skett i avtalsrörelsen 1989–1990, som för statsanställda och för marknaden i övrigt rör sig om 17–18 %, är ganska återhållsamt. Det kan vi väl ändå vara överens om.

Anf. 43 KJELL-ARNE WELIN (fp):

Herr talman! Just det kan vi vara överens om, men det är ju inte det som frågan gäller, civilministern. Frågan gäller ju löneökningar 1990. Faktum kvarstår alltså att det är som jag har sagt, och jag tycker fortfarande att det skulle vara klädsamt om statsråden avstod från sina löneökningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1990/91:107 om dumpade laster av kemiska stridsmedel

Anf. 44 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Annika Åhnberg har frågat miljöministern vad regeringen tänker göra åt de dumpade kemiska stridsmedlen från andra världskriget.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Sedan andra världskrigets slut har det vid ett flertal tillfällen bl.a. utefter de skandinaviska kusterna påträffats dumpade laster av olika stridsmedel. De kemiska stridsmedel, enligt uppgift bl.a. senapsgas, som nu påträffats i Skagerak har dumpats efter andra världskrigets slut.

Vid denna tidpunkt fanns inte de internationella konventioner som nu existerar för att förhindra dumpning av miljöfarligt avfall.

Av hittills föreliggande uppgifter att döma ligger det miljöfarliga avfallet utanför den svenska territorialvattengränsen men med största sannolikhet inom vår fiskezon och på den svenska delen av kontinentalsockeln.

Sjöfartsverket arbetar intensivt med att få fram fler uppgifter om det dumpade materialet. Verket har bedömt det som möjligt att inom de närmaste dagarna presentera dessa.

Vilka åtgärder som kan och bör vidtas i detta konkreta fall måste vara avhängigt av sjöfartsverkets redogörelse. Regeringen skall sedan den tagit del av sjöfartsverkets rapport snarast möjligt försäkra sig om att bästa lösning på problemet kommer till stånd.

Anf. 45 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga. Det är naturligtvis skrämmande att konstatera att man efter andra världskriget tillät sig att

dumpa stora mängder miljöfarligt avfall eller kemiska stridsmedel i haven. Tyvärr måste jag också konstatera att det förekommer även i dag att man gör det på sina håll.

Det är glädjande att få till svar att sjöfartsverket nu arbetar intensivt med att få fram fler uppgifter. Men jag kan inte låta bli att påpeka att denna intensitet måste vara hastigt och litet sent påkommen, eftersom dumpningen skedde efter andra världskriget och vi nu skriver år 1990. Men jag är i alla fall tacksam för att man räknar med att få fram ett resultat inom de närmaste dagarna. Jag hoppas bara att regeringen sedan arbetar lika intensivt med att hitta lösningar på dessa problem. Det är ju utan tvivel problem, både miljömässigt för havet, och arbetsmiljömässigt för yrkesfiskarna, eftersom de kan få upp något av dessa laster i sina nät eller garn.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1990/91:113 om Öresundsbron

Anf. 46 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Carl Frick har frågat mig om jag avser att genomföra den sorts beräkningar som gjorts för Stora Bält-förbindelsen också för Öresundsbron vad avser vattenströmningar.

Den refererade beräkningen avser vattenutbytet i Langelandssund mellan Langeland och Fyn. Vattentransporten genom Stora Bält omfördelas från Västerrännan till Österrännan genom förbindelsen. Detta medför viss förändring av vattentransporten genom Langelandssund. Detta sund har föga betydelse för vattentransporten till Östersjön.

SMHI har i samarbete med bl.a. danska myndigheter undersökt vattenströmningar i Öresund. Undersökningsmetoderna är jämförbara med dem som använts för Stora Bält-förbindelsen och visar att det är möjligt att åstadkomma en oförändrad vattenströmning, dvs. en s.k. nollösning.

Anf. 47 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag får tacka kommunikationsministern för svaret. Anledningen till att jag har tagit upp denna fråga igen är att det på den danska sidan har gjorts nya beräkningar på Stora Bält. Vid dessa beräkningar har man fått en väsentligt större uppbromsning av inströmningen av vatten än man tidigare hade trott. Man hade räknat med 0,2 %, men man talar om väsentligt mycket högre tal nu.

Av svaret framgår att kommunikationsministern egentligen är nöjd med de gamla beräkningarna och inte är intresserad av att några nya görs. Jag tycker att det är dåligt att regeringen inte vill att den nya sorts beräkningar som har gjorts för Stora Bält görs även för Öresundsbron. Sverige och Danmark har ju tillsammans ett strypgrepp på Östersjön och dess ekologi. Redan små ändringar och störningar i flödena kan ju äventyra torskens reproduktion och torskfisket i framtiden. Det är ganska uppenbart att Östersjön, dess ekologi, fisket och fiskarna är ganska ointressanta för regeringen när den resonerar på detta sätt. Det verkar som om regeringen är mer intresse-

rad av kraftiga trafikökningar på broar och på land, oljeutvinning, osv. och att kortsiktiga vinster går före miljö, fiske och ekologi. Jag är i och för sig inte förvånad över det, eftersom det finns många tecken som tyder på att regeringen har den inställningen. Därför tycker vi i miljöpartiet att det skall göras fullständigt nya beräkningar med den danska metoden före ett definitivt brobeslut. Det är ett rimligt krav att man har ett gott beslutsunderlag när man skall göra så långsiktiga investeringar som kan ha ett sådant dramatiskt inflytande på ett stort sjöområdes framtid.

Anf. 48 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Vi skall självfallet ha ett gott underlag för det beslut vi fattar. Hittills har det gjorts utomordentligt ingående undersökningar. Vi kommer naturligtvis även att titta ingående på nya beräkningar och rapporter som lämnas. Men jag tror att vi får vara medvetna om att det i olika sammanhang under tiden framöver kommer rapporter av olika slag i vilka de bedömningar som är gjorda kommer att ifrågasättas. Det tillhör liksom ärendets gång framöver. Men vi skall med öppna ögon titta på de rapporter som lämnas. Det har redan riktats invändningar mot den senaste rapporten i vilken det åberopas vattenströmningar i Langelandssund.

Det avgörande i denna fråga är att vattenströmningarna i Langelandssund inte är representativa för vad som kan komma att inträffa i Öresund. Som jag redovisar i mitt svar är vad som händer i Langelandssund inte jämförbart med vad som händer vid ett eventuellt brobygge i Öresund.

Anf. 49 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Om man på den danska sidan, enligt dessa beräkningsmetoder, kommer fram till att uppbromsningen är väsentligt större än vad man har trott, tycker jag att det är rimligt att använda sig av dessa metoder också för Öresund för att se vad det kan ge för resultat. Visar det sig att man får väsentligt mycket starkare uppbromsning, är det ett allvarligt skäl att överväga hur vi faktiskt skall göra i fråga om den fasta förbindelsen över sundet. Det finns ju alternativ som inte stör vattenföringen.

Jag tycker att det vore lämpligt med tanke på att Sverige och Danmark faktiskt har detta strypgrepp över hela Östersjöns framtid. Vi har ett internationellt ansvar för att inte förstöra framtiden för Östersjön och alla de människor som bor runt omkring. Detta är alltså ett väldigt tungt ansvar som vi tar på oss om vi hanterar den här frågan illa. Jag är rädd för att vi faktiskt håller på att göra det. Det är väsentligt att regeringen tar sitt ansvar och ser till att använda sig av de nya beräkningsmetoderna för att se vad som faktiskt händer.

Anf. 50 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag vill erinra om det jag sade i mitt första anförande, att förhållandena i Langelandssund har föga betydelse för vattentransporten in till Östersjön. Det är det vi talar om när vi talar om effekterna av förbindelsen över Öresund. Därför är det oegentligt att rikta invändningar mot en bro över Öresund med anledning av den rapport som har lämnats gällande Langelandssund.

Anf. 51 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag har inte tagit upp frågan om själva brobygget utan de beräkningar som har gjorts på det ena resp. det andra stället. Där har man kunnit att vi kan räkna med mycket sämre genomströmning. Då är det rimligt att man gör likartade beräkningar för Östersjön för att säkerställa vad som verkligen kan hända.

Jag vill gärna återge en liten vers:

"Hur lite vatten skall det rinna under bron över Öresund
för att våran stat skall sig besinna och tänka till en liten stund?
Hur lite vatten skall det strömma,
hur mycket vattenliv skall dö
för att vårt land skall sluta drömma
om kravlöst självklart god miljö?"

Slutpunkten i det hela är att vi faktiskt har ett långsiktigt ansvar för att inte förstöra Östersjöns samlade ekologi. Det finns stor risk för att vi gör det genom att bygga en klumpig bro i stället för någonting annat.

Anf. 52 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Avslutningsvis: Utgångspunkten är att hitta en nollösning i samband med byggandet av en bro över Öresund. Det är det avgörande i denna diskussion.

Anf. 53 CARL FRICK (mp):

Herr talman! I just denna lilla diskussion är frågan om nollösning det avgörande. Men det finns många andra problem förknippade med en bro men som inte är aktuella i fråga om vattenströmningar. Den allra bästa nollösningen måste rimligtvis vara att se till att vi över huvud taget inte stör vattenflöden och brukar en massa konstiga tekniska metoder och tror sig kunna muddra och dona. Om vi skall ha en fast förbindelse är det bättre att den går under marken så att vi över huvud taget slipper den här typen av diskussioner.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1990/91:3 om uttaget av investeringavgiften

Anf. 54 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Sören Lekberg har frågat finansministern om han är beredd att omedelbart ta initiativ till att investeringsskatten på byggnadsarbeten inte längre skall omfatta Nynäshamns kommun.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Investeringsskatten på oprioriterade byggnadsarbeten gäller för arbeten som påbörjas före utgången av år 1991. Skattesatsen är 30 %. Syftet med lagstiftningen är bl.a. att dämpa aktiviteten på byggmarknaden.

Från riksdagens sida har framhållits att regeringen noga bör följa utvecklingen i de områden som berörs av skatten, så att åtgärder kan vidtas om de

förhållanden som motiverar skatten ändras. Fr.o.m. den 1 oktober har skatten tagits bort i Göteborgsområdet.

Som redovisats i propositionen om riktlinjer för den ekonomiska politiken på medellång sikt finns det inte längre skäl att behålla investeringsskatten i Nynäshamns kommun. Regeringen avser därför att föreslå att investeringsskatten i Nynäshamns kommun upphör vid årsskiftet 1990-1991.

Anf. 55 SÖREN LEKBERG (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Jag väckte frågan i samband med att beslutet om nedläggning av NEX-projektet offentliggjordes. Det beslutet innebar en mycket svår förlust för Nynäshamns kommun. Det handlar om åtskilliga hundra arbetstillfällen plus en del kommunala investeringar.

Jag ställde då frågan om regeringen var beredd att skyndsamt se till att investeringsavgiften på 30 % skulle tas bort. Jag har nu fått ett mycket positivt besked om att regeringen kommer att föreslå att avgiften skall tas bort vid årsskiftet. Det är ett bra och snabbt besked. Det är betydelsefullt för Nynäshamns kommun, som i dag har brist på arbetsplatser. Det har exempelvis verifierats i dag av en SCB-undersökning som visade att avdragen för arbetsresor är betydligt högre i Nynäshamn än vad de exempelvis är i Östersund.

Anf. 56 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Skatten infördes för att dämpa den överhettning som har rått och råder på byggsektorn inom vissa delar av landet. Självfallet skall vi vara beredda att ändra på skatten eller ta bort den i de delar där förhållandena har förändrats. Vi har nu visat att vi är beredda att göra detta i Göteborg och Nynäshamn. Man skall naturligtvis rätta till sådant så fort det går. Det är avsikten bakom förslaget.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1990/91:8 om löntagarfondernas aktieplaceringar

Anf. 57 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Håkan Hansson har frågat mig vilka åtgärder jag vidtagit med anledning av att två löntagarfondsstyrelser köpt aktier i ett investmentbolag som huvudsakligen avser att köpa utländska aktier.

I regeringens skrivelse 1989/90:137 med en redovisning av allmänna pensionsfondens verksamhet 1989 har regeringen för riksdagen redovisat bl.a. riksrevisionsverkets (RRV) granskning av fjärde och femte fondstyrelsernas samt löntagarfondsstyrelsernas förvaltning av medel. RRVs bedömning i den aktuella frågan är att placeringar i ett svenskt investmentbolag, som till huvuddel avser att investera i utländska aktier, inte är förenliga med bestämmelserna i lagen med reglemente för allmänna pensionsfonden eller dess förarbeten. RRV uttalar bl.a. därför att det är av vikt att en översyn sker av placeringsbestämmelserna, så att reglerna blir så entydiga som möjligt.

Mot bakgrund av bl.a. det av RRV påpekade behovet av en översyn av placeringsbestämmelserna uttalade föredraganden att han hade för avsikt att

föreslå en teknisk översyn av samtliga fondstyrelsers placeringsbestämmelser samt att han avsåg att återkomma till regeringen i dessa frågor.

En teknisk översyn har därefter påbörjats inom regeringskansliet. Översynen beräknas vara klar kring årsskiftet 1990-1991. Efter sedvanlig beredning räknar jag med att kunna lämna ett förslag rörande placeringsbestämmelserna till regeringen under våren 1991.

Anf. 58 HÅKAN HANSSON (c):

Herr talman! Jag får tacka för svaret på min fråga. Den här frågan har RRV och utskottet behandlat både 1989 och i år, och nog dessförinnan också. Anledningen till att jag tar upp frågan är naturligtvis att det är otillfredsställande att placeringsreglerna för bl.a. löntagarfonderna i detta avseende är oklara i så måtto att löntagarfonderna tolkar reglerna helt olika. Jag vill därför göra statsrådet uppmärksam på att det är olika syn från finansens och utskottets sida. Finansministern sade i sin skrivelse till riksdagen i våras: "Det är av vikt att placeringsreglerna inte lägger oönskade hinder i vägen för fondstyrelsens verksamhet."

Jag vill samtidigt göra statsrådet uppmärksam på att ett enigt utskott vid sin behandling av ärendet inte sade att det är självklart att fonderna skall få rätt att placera i utlandet utan i stället anförde: "I enlighet med vad utskottet framhöll förra året bör gränserna för fondstyrelsernas befogenheter i olika avseenden komma till otvetydigt uttryck i APR – – –", alltså reglementet för allmänna pensionsfonden. Jag vill fråga statsrådet: Beräknas förslaget om bestämmelser för utökad placeringsrätt att läggas fram samtidigt som förslag om utökning av placeringsrätten för AP-fonderna?

Anf. 59 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Det rör sig om två helt skilda saker. Vad jag har anledning att uppehålla mig vid i dag är den begränsade frågan om en teknisk översyn av löntagarfondernas placeringsreglemente. Vi har startat översynen med anledning av RRVs bedömning och de skrivningar som återfinns i utskottets betänkande från i våras. Jag tror att vi kan vara överens om att placeringsreglerna är oklara, möjligen beroende på att utvecklingen på kapitalmarknaden nu är så snabb att det redan av den anledningen är nödvändigt att se över placeringsreglementet i syfte att få både klarare och modernare bestämmelser.

Jag föreställer mig inte att det här leder till några större och omvälvande förändringar utan till preciseringar och moderniseringar. Beträffande det senare anser jag att man särskilt bör beakta den omständigheten att frågan om vad som är svenskt och vad som är utländskt blir alltmera flytande på den moderna kapitalmarknaden. Vi har ju många företag som är verksamma såväl i Sverige som i utlandet. Vi har aktiefonder, investmentbolag och andra placerare som placerar både i svenska och i utländska tillgångar. När reglementet skrevs tror jag inte att den omständigheten var lika tydlig som i dag och den återspeglas därför inte i reglementet. Nu finns det anledning att se över detta, bl.a. för att med tanke på framtiden undanröja missförstånd och oklarheter. Det är det som är avsikten med den här begränsade tekniska översynen.

Anf. 60 HÅKAN HANSSON (c):

Herr talman! Jag tror att vi kan vara överens om att dagens reglemente är otillfredsställande, eftersom det tolkas så olika. Jag förstår också att de som i dag arbetar på kapitalmarknaden misströstar, t.ex. direktörerna i löntagarfonderna, när de ser hur dålig utvecklingen har varit på den svenska aktiemarknaden. Det som är värt att notera i denna debatt är trots allt att när nu löntagarfonderna gör det här rasar något av fundamentet. Utvecklingen har här gått ifrån löntagarfonderna, och det gäller nog också i andra avseenden. Argumentet, att löntagarfonderna skall vara en stabil kapitalplacerare och kunna lösa konflikten mellan den solidariska lönepolitiken och överbryggningen när det gäller vinsterna i företagen, känns litet malplacerat. Jag hoppas att den den här frågestunden inte får någon att misstolka min grundläggande inställning till löntagarfonderna. Men jag tycker att det är värt att beakta det som nu har framhållits.

Anf. 61 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag tänker inte gå in på den debatten vid detta tillfälle utan vill bara konstatera att det borde vara ett allmänt intresse att placeringsreglerna är klara, entydiga och moderna, anpassade till kapitalmarknaden som den ser ut i dag. Jag utgår ifrån att vi när ett förslag kan läggas fram, och det bör bli våren 1991, kan komma fram till förnuftiga beslut, så att alla oklarheter på det här området kan undanröjas.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på frågorna 1990/91:42 och 71 om ändrat räkenskapsår

Anf. 62 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Görel Thurdin och Stig Bertilsson har frågat mig vad jag vill göra för att lindra likviditetseffekterna för de enskilda näringsidkare som övergår från brutet räkenskapsår till kalenderår som räkenskapsår.

I det nya skattesystemet är huvudregeln att enskilda näringsidkare skall ha kalenderår som räkenskapsår. Brutna räkenskapsår, som börjar före den 1 juli 1990, skall avkortas så att de slutar den 31 december 1990. Brutna räkenskapsår, som börjar den 1 juli 1990 eller senare, skall antingen avkortas så att de slutar den 31 december 1990 eller förlängas så att de slutar den 31 december 1991.

Näringsidkare med den 30 april som bokslutsdag skall alltså till ledning för 1991 års taxering redovisa såväl inkomst för räkenskapsåret den 1 maj 1989–30 april 1990 som inkomst för räkenskapsåret den 1 maj–31 december 1990. Uppbördsreglerna tillämpas så att preliminär B-skatt ett uppbördsår debiteras för det räkenskapsår då bokslutsdagen infaller. Preliminär B-skatt som debiterats för innevarande uppbördsår avser därför i regel endast det räkenskapsår som avslutats den 30 april 1990. Detta innebär att slutlig skatt för perioden den 1 maj–31 december 1990 i många fall kommer att betalas utan att någon preliminär inbetalning av skatt har gjorts. Man kan något förenklat säga att näringsidkare med bokslut den 30 april som går över till ka-

lenderår haft en åttamånaders skattekredit och att denna skattekredit nu förfaller till betalning.

Det är ofrånkomligt att den beslutade övergången från brutet räkenskapsår till kalenderår medför en tillfällig likviditetspåfrestning. Inom finansdepartementet pågår ett arbete med inriktningen att försöka mildra denna effekt. Avsikten är att riksdagen inom kort skall föreläggas förslag i frågan.

Anf. 63 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Åsbrink för svaret och hoppas att statsrådet har uppmärksammat att jag med min fråga inte har varit ute för att ändra beslutet om övergång till kalenderår. Vid en så omfattande reform som den det nu gäller finns det ju många tekniska problem. Man borde nog ha arbetat med just uppbördsfrågor själv för att förstå detta. När skattereformen genomfördes uppmärksammades ju inte själva övergången tillräckligt. Finansdepartementet har emellertid konstaterat att det finns skäl att se på problemen i samband med likviditetspåfrestningen. Jag håller med om att det är en skattekredit som försvinner, men detsamma gäller ju t.ex. lagernedskrivningar som skett tidigare men där lagerreserver skall lösas upp. Det blir långa övergångsperioder, och större företag har i samband med den här skattereformen kanske bättre möjligheter att klara problemen än mindre företag.

Jag lyssnade till debatten i den förra frågan. Det talades om anpassning till kapitalmarknad och institut på området. Det är ju viktigt att man när det gäller näringslivet anpassar reglerna till företagen. Inte minst gäller detta de små företagen som ju tidigare har varit mycket mer skattebelastade än de större. Dessa har ändå haft bättre möjligheter än de mindre att få skattekrediter.

Jag tycker att svaret var mycket positivt. Jag antar att förslag läggs fram i samband med andra förslag beträffande skattereformen. Om jag inte blir nöjd med den proposition som väntas får jag väl återkomma.

Anf. 64 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Sent skall syndaren vakna, heter det. Här ser vi ju ett exempel på att finansdepartementet har tagit den effekt som uppstår för framför allt de företagare som har haft den 30 april som bokslutsdag på allvar. Det är egentligen ingen överraskning att det skulle bli stora bekymmer i samband med omläggningen. Remissinstanserna var ju kritiska, och detta var en av anledningarna till att vi moderater bestämt motsatte oss ändringen.

Jag tycker emellertid att det är mycket bra att Erik Åsbrink klart deklarerar att det blir en ändring som skall mildra effekterna. Jag vill understryka att det här är ett mycket allvarligt problem för många små företagare. Sedan frågan uppmärksammats har jag fått många samtal. Det är många som med stor förväntan ser fram mot vad som skall komma. Jag tror inte att man kommer att ändra på beslutet, men jag tror att det vore bra, om man kunde bestämma sig för en längre övergångstid. Då skulle företagarna kunna vara bättre förberedda.

Dels är det fråga om likviditetsbekymmer, dels medför omläggningen till

förkortning av räkenskapsåret stora bekymmer för en viss kategori företagare. Jag återkommer till detta senare om jag får chansen.

Anf. 65 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag känner mig inte som någon syndare, i varje fall inte i skattereformsammanhang. Det här är en bra skattereform. Vi behöver följa upp den och komplettera den med vissa åtgärder, som vi inte hann med i vårens reformarbete. Det är därför vi har aviserat en proposition till i början av november. Min avsikt är att där föreslå en lösning på de likviditetsproblem som finns. Jag har goda förhoppningar att vi skall finna en bra lösning på de problemen.

Anf. 66 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Om våra frågor får så här positiva effekter inför den proposition som skall framläggas i november, finns det naturligtvis all anledning att ställa fler frågor angående genomförandet av reformen. Vi kan därför kanske se fram emot en hel del frågestunder.

Anf. 67 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Det sista vågar jag helt instämma i.

När det nu ändå skall framläggas en proposition vill jag peka på en effekt som skatteomläggningen får för de jordbrukare som har ett förkortat räkenskapsår, den 1 maj–31 december. Under den tiden har jordbrukarna, speciellt spannmålsodlarna, mycket stora inkomster. De får emellertid inte tillgodoräkna sig den sämre delen av året, dvs. tiden januari–april, som är en dyster period för jordbrukarna, framför allt för spannmålsodlarna. Det är också en effekt av omläggningen. Jag hoppas att man har möjlighet att beakta detta i den aviserade propositionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1990/91:112 om idrotten och skatteomläggningen

Anf. 68 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Lennart Brunander har frågat mig på vilket sätt regeringen kommer att kompensera idrotten för de kostnadsökningar skattereformen förorsakat.

I propositionen om reformerad inkomst- och företagsbeskattning (prop. 1989/90:110) uttalas att skattereformens effekter för folkrörelserna skall följas med särskild uppmärksamhet. Skulle det vid en sådan genomgång visa sig att icke avsedda effekter uppkommer bör enligt propositionen motverkande åtgärder vidtas och dessa bör redovisas senast i budgetpropositionen. Riksdagen har inte haft någon annan mening i frågan.

Skattereformen påverkar givetvis folkrörelserna, liksom alla andra delar av samhällslivet. Vissa inslag, bl.a. den breddade mervärdeskatten, kommer onekligen att medföra ökade kostnader för folkrörelserna. Men skattereformen kommer även att ha positiva effekter, bl.a. genom att medborgarna får

högre disponibel inkomst och därigenom kan antas vara beredda att t.ex. betala högre medlemsavgifter och inträdesavgifter till olika evenemang. Man måste således se till helhetsbilden när man bedömer utfallet för olika sektorer.

Frågan om eventuell kompensation till idrottsrörelsen och andra folkrörelser med anledning av skattereformen bereds inom regeringskansliet, och jag är därför för dagen inte beredd att ytterligare kommentera frågan.

Anf. 69 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Utgångspunkten för min fråga till finansministern var en undersökning som gjorts av Västergötlands idrottsförbund om hur skatteomläggningen påverkar idrotten. Skatteomläggningen påverkar all ideell verksamhet och alla föreningar, varför frågan är generell.

Referatet av den undersökning som Västergötlands idrottsförbund gjort har rubriken: "Skatteuppgörelsen, ett dråpslag mot Västgötaidrotten". I rapporten visas att för de 1 540 idrottsföreningarna i Västergötland kommer skattereformen att medföra en kostnadsökning på drygt 45 miljoner under ett år. För detta får föreningarna inte någon kompensation.

Åsbrink säger att föreningarna kan ta ut högre medlemsavgifter och högre inträdesavgifter. Men så enkelt är det ju inte. Sådana höjningar skulle drabba även de många människor som inte alls tjänar någonting på skatteomläggningen utan snarare förlorar på den. De skulle också få betala dessa högre avgifter.

Det är tusentals ideellt arbetande människor som kämpar för att få ekonomin att gå ihop. De har det nog krångligt redan i dag utan dessa nya besvär.

Till detta kommer ändrade regler för socialavgifter och uppgiftsskyldighet angående idrottspriser. Allt detta krånglar till tillvaron. Jag tror inte att människor tål riktigt hur mycket som helst.

Jag vill fråga Åsbrink vad det är för motverkande åtgärder som han tänker föreslå om det uppträder "icke avsedda effekter", som det står i svaret. Sådana effekter kommer utan tvivel att uppstå.

Anf. 70 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Påståendet i frågan att de flesta skulle förlora på skattereformen är felaktig. Sanningen är den motsatta: de flesta vinner på skattereformen. Påståendet att de flesta skulle förlora står i strid med alla beräkningar som vi och andra har gjort. Dessa beräkningar visar att det stora flertalet skattebetalare vinner och att skattereformen nästa år medför en ökning av köpkraften med i genomsnitt 2 %.

Nästa år kommer inkomstskatten att sänkas, barnbidragen att höjas och en rad andra åtgärder att vidtas, vilket allt sammantaget sätter 70 miljarder kronor i händerna på svenska hushåll. Detta är utgångspunkten när vi diskuterar möjligheterna för idrottsrörelsen och andra att ta mer betalt för sina evenemang. Jag är fullständigt övertygad om att idrottsrörelsen och andra organisationer kommer att anstränga sig för att dra nytta av den köpkraftsökning som skattereformen medför.

Vi är också alldeles övertygade om att skattereformen har positiva effek-

ter på svenskt samhälle och svensk ekonomi. Svensk idrott är en del av detta samhälle, och svensk idrott kommer också att kunna dra nytta av skattereformen.

De beräkningar som jag har sett hittills, bl.a. denna från Västergötland, om de ofantliga belopp som idrottsrörelsen skulle förlora på reformen har ett mycket svagt underlag. Jag skulle vilja ge det goda rådet att man i detta liksom i andra sammanhang är mycket kritisk när man tar del av den här typen av uppgifter. De har naturligtvis lagts fram för att man skall få maximal utdelning av skattebetalarna i form av höjda bidrag.

Anf. 71 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Det är klart att vi skall vara kritiska mot de uppgifter som kommer från olika intresseorganisationer. Men vi måste också vara mycket kritiska mot allt vad som sägs av regeringen och finansdepartementet.

Ministern säger att alla kommer att tjäna på skatteomläggningen. Det är fråga om en omfördelning av skatterna, och vissa kommer att tjäna på omläggningen, medan andra kommer att förlora på den. Det är möjligt att köpkraften ökar med 2 %, men allt det där man skall köpa kommer säkerligen att stiga med mer än 2 %. Pengarna kommer alltså att räcka till mindre.

Många människor jobbar ideellt väldigt hårt för att få verksamheten att gå runt. De gör det av intresse och för att verksamheten skall fungera. Man arbetar inte i första hand för att samla in pengar – det är inte det väsentliga. Men nu drivs dessa människor till att mer och mer satsa sina krafter på att samla in pengar till verksamheten, eftersom skattemasen vill ha mer och mer och allting blir dyrare och dyrare.

Jag skulle vilja veta vad det är för åtgärder Erik Åsbrink tänker föreslå för att kompensera idrotten.

Anf. 72 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Får jag be Lennart Brunander att lyssna på vad jag säger. Jag sade inte att alla tjänar på skattereformen, utan jag sade att de flesta tjänar på den. Det är ett korrekt påstående till skillnad från det påstående som görs i frågan, att de flesta förlorar på omläggningen. Det påståendet är gripet ur luften, och det står i strid med alla beräkningar som både finansdepartementet och andra har gjort.

Vidare ber jag Lennart Brunander att läsa på bättre om de effekter som skattereformen kommer att få. När jag säger att köpkraften kommer att öka med 2 % har alla effekter, inkl. de prisökningar som blir följden av finansieringen av reformen, räknats in. 2 % i ökad köpkraft är vad som blir kvar när allting är betalt. Detta innebär rimligtvis ett ökat utrymme för folk att satsa bl.a. på idrotten, om man så önskar.

Till sist än en gång: Låt oss vara väldigt försiktiga med att lova ut stora bidrag till olika intressenter som ställer anspråk på vad ytterst de svenska skattebetalarna skall bidra med. De pengarna kan inte tas ur tomma intet – de tas från svenska skattebetalare.

Anf. 73 LENNART BRUNANDER (c):

Herr talman! Om nu skatteomläggningen får dessa positiva effekter måste väl också de som gör vinster på den, det svenska samhället och staten, ha råd

att se till att de som arbetar ideellt för att skapa sysselsättning för ungdomar inte förlorar på omläggningen. De facto förlorar just ideella organisationer ganska mycket på detta, eftersom de bara får ta kostnader och inte har någon inkomstskatt som sänks. De kommer att förlora på omläggningen, oavsett vad som sägs i olika sammanhang.

Det är nu viktigt att vi får ett system som gör det möjligt att hjälpa dessa organisationer så att de inte tvingas att gå ned i sin verksamhet på grund av att pengarna inte räcker till. Detta är en belastning för svensk idrott, och jag anser att det är väsentligt att samhället tar sitt ansvar för att utjämna den.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Meddelande om svar på interpellationerna 1990/91:5 och 20

Anf. 74 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Med hänvisning till riksdagsordningen vill jag meddela att interpellationerna nr 5 av Carl Frick om momsen och kollektivtrafiken och nr 20 av Rune Thorén om momsbefrielse för kollektivtrafik ej kan besvaras inom den föreskrivna tiden på grund av ansträngd arbetssituation. Jag har kommit överens med Carl Frick och Rune Thorén om att besvara deras interpellationer i ett sammanhang den 16 november.

18 § Ajournering

Kammaren beslöt kl. 16.31 på förslag av andre vice talmannen att ajournera frågestunden till kl. 18.00.

19 § Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

20 § Svar på fråga 1990/91:68 om svensk tunnplåtstillverkning

Anf. 75 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Herr talman! Lars-Ove Hagberg har frågat mig vilka regionalpolitiska medel regeringen tänker använda för att säkerställa en svensk tunnplåtstillverkning.

Frågan har ställts mot bakgrund av pågående utredningsarbete inom SSAB, Svenskt Stål AB, om investering i en galvaniseringslinje för tunnplåt.

Det är styrelsen i SSAB som har ansvaret för bolagets investeringar. SSAB är såväl produktionsmässigt som marknadsmässigt väl förankrat i Sverige, varför jag utgår från att en lokalisering i Sverige är grundalternativ i det pågående beredningsarbetet inom bolaget.

Frågan om regionalpolitiskt stöd för en sådan investering har över huvud

taget inte aktualiserats. Jag vill emellertid nämna att riksdagen i våras fattat beslut om nya riktlinjer för regionalpolitiken. Dessa innebär att Borlänge, där SSABs tunnplåtstillverkning är lokaliserad, inte är inplacerat i stödområde. Regionalpolitiskt stöd kan således normalt inte utgå på denna ort.

Anf. 76 LARS-OVE HAGBERG (v):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret. Jag bor i en kommun som råkar ha två stora företag som hamnar på den europeiska marknaden. För inte så länge sedan var det Kvarnsvedens pappersbruk och Stora som gjorde köp där. När SSAB nu skall starta en galvaniseringslinje söker man sig utomlands. Det är detta som är problemet. Intressenterna i den här frågan, de arbetande, är mycket oroliga. Var skall detta statliga företag ta vägen?

Som jag ser det har regeringens och riksdagens näringspolitik otydliga mål – eller rättare, det tydliga målet är marknaden. Då kan det väl tyckas vara ganska bra om industriministern gav i alla fall en liten signal till ägarna om att grundalternativet i det här fallet är Sverige. Men när man tar del av allt som sägs från SSABs sida och deras planering, ser man att det är EG, och då särskilt länderna i norra delen av EG-området, som är huvudalternativet. Det är den signal man ger till regionen, de anställda och facket.

Jag frågade vilka regionalpolitiska medel regeringen kan använda, kanske utan att direkt utnyttja det regionalpolitiska stödet. Det är den frågan som en hel region ställer sig. Kan regeringen medverka? Man har kunnat hjälpa Saab, Volvo och andra. Kalla det för näringspolitiskt stöd, skattepolitiskt stöd eller vad som helst, men regeringen måste i varje fall agera för att skapa gynnsamma förutsättningar att behålla en ståltillverkning i Sverige och framför allt en förädling.

Med en ökad förädlingsgrad blir konkurrenskraften större och företagen stannar kvar, det har varit fackföreningsrörelsens och arbetarrörelsens uppfattning i hela Sverige. Nu ser vi till vår fasa att det nästan är tvärtom. Ju mer man förädlar, desto mer skall man ut på den europeiska marknaden. Det gör mig orolig.

Anf. 77 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Herr talman! Det är viktigt att vi får investeringar i Sverige, inte minst i basindustrin. Den viktigaste förutsättningen för detta är att det finns en konkurrenssituation där vi står emot konkurrensen från andra länder. Vi har under senare år haft problem med en kostnadsutveckling som varit mycket snabbare i Sverige än den i våra viktigaste konkurrentländer både i Norden och på kontinenten.

Den politik regeringen för inriktas på att försöka komma till rätta med detta grundläggande problem i vår ekonomi som också leder till risk för att investeringar hamnar utomlands. Här behövs det medverkan inte bara från riksdagens sida. I vintras inträffade den situationen att riksdagen inte ville ställa sig bakom de ekonomisk-politiska åtgärder som syftade till att skapa den bättre konkurrenskraften. Här behövs också insatser från arbetsmarknadens parter och över huvud taget från prissättarna inom den svenska industrin och näringslivet för att vi skall kunna få en kostnads- och prisutveckling

som gör att vår industri får en god konkurrenskraft. Det är det absolut viktigaste vi kan göra.

De regionalpolitiska medlen skall användas där vi har de största problemen. Det är inte i städerna i Mellansverige utan det är i de inre delarna av Norrland och i vissa andra delar av vårt land.

Anf. 78 LARS-OVE HAGBERG (v):

Herr talman! Denna region kan drabbas mycket hårt om den sista nu kända länken i förädlingskedjan inom stålindustrin bryts av. Det kan bli en katastrof framöver för stålindustrin i regionen.

Det som gör mig litet förvånad är att industriministern i sitt svar använder kostnadskrisen som argument och ger på sätt och vis ett erkännande till att bolaget tar oerhört kortsiktiga hänsyn. Man borde ta hänsyn på litet längre sikt.

Om jag inte missminner mig talades det ofta inom LO när industriministern var verksam där om ett svenskt uthålligt kapital som kunde ta ansvar. Nu kan tydligen inte ens det svenska kapitalet med 53 % statligt ägande ta ett mer långsiktigt ansvar för kostnadsläget. Det gör mig mycket förvånad att näringspolitiska beslut fattas på den grunden.

Detta kan bli förödande. Får man inte den galvaniseringslinjen till Borlänge blir frågan vad nästa investeringsled inom svensk stålindustri blir. Då kan den investering som redan gjorts med skattebetalarnas pengar vara ödelagd.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1990/91:115 om industriella satsningar i Blekinge

Anf. 79 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Herr talman! Sven-Olof Petersson har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag ämnar vidta så att den av riksdagen beslutade satsningen i Blekinge ger 500 nya arbeten.

Saab-Scania informerade mig förra måndagen om att varken Saab Automobile eller Saab-Scania för närvarande anser det möjligt att etablera en ny produktionsanläggning i Karlskrona enligt det avtal med staten som träffades i november 1989 om flygplansprojektet SAAB 2000. Saab-Scania uppger den vikande marknadsutvecklingen som orsak till att beslutet uppskjuts.

I enlighet med avtalet mellan staten och Saab-Scania avser jag att ta upp överläggningar med företaget om den uppkomna situationen. Jag kommer också att dessförinnan överlägga med länsstyrelsen i Blekinge och med Karlskrona kommun.

Tredje vice talmannen konstaterade att frågeställaren inte var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

22 § Meddelande om svar på interpellationerna 1990/91:11 och 28

Anf. 80 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Herr talman! Jag vill meddela att jag inte inom den föreskrivna tiden kommer att kunna besvara Martin Olssons interpellation om sysselsättnings- och befolkningsproblem i Västernorrlands län. Anledningen är att Martin Olsson är förhindrad att ta emot svaret vid det planerade tillfället. Jag har kommit överens med Martin Olsson om att interpellationen skall besvaras fredagen den 9 november.

Jag vill dessutom meddela att jag inte inom den föreskrivna tiden kommer att kunna besvara Lennart Brunanders interpellation om textilindustrins överlevnad. Anledningen är att Lennart Brunander är förhindrad att ta emot svaret vid det planerade tillfället. Jag har kommit överens med Lennart Brunander om att interpellationen skall besvaras fredagen den 9 november.

23 § Ajournering

På förslag av tredje vice talmannen beslöt kammaren kl. 18.08 att ajournera förhandlingarna till kl. 18.15, då socialminister Ingela Thalén väntades anlända till kammaren för att lämna de på föredragningslistan närmast upptagna frågesvaren.

24 § Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.15.

25 § Svar på fråga 1990/91:75 om ett rabattsystem för p-piller

Anf. 81 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Berith Eriksson har frågat om jag kan tänka mig att införa ett rabattsystem för p-piller.

Frågan ställs mot bakgrund av att tonårsaborterna fortsätter att öka. Berith Eriksson framhåller att det på ungdomsmottagningen i Gävle bedrivits en försöksverksamhet i ett år med subventionerade p-piller, och att antalet aborter där under första halvåret i år minskade med 30 %.

Inledningsvis får jag erinra att p-piller omfattas av reglerna för prisnedsättningen på läkemedel, vilket innebär att den enskildes kostnad för 90 dagars förbrukning uppgår till högst 75 kr., dvs. 300 kr. för ett år. Berith Eriksson förordar en rabattering av p-piller som innebär att kostnaden 75 kr. skall gälla för ett helt års förbrukning.

I sitt nyligen framlagda abortförebyggande program tar socialstyrelsen

upp frågan om en nedgång i användningen av p-piller påverkar antalet legala aborter. Socialstyrelsen har utifrån vissa antaganden och tillgänglig statistik gjort en kalkyl som visar att en omfattande nedgång i p-pilleranvändningen skulle kunna förklara en inte obetydlig del av abortökningen under senare år.

Socialstyrelsen gör dock den bedömningen att det krävs betydligt mera ingående analyser för att några säkra slutsatser skall kunna dras. Eftersom det inte finns några undersökningar om hur mycket priset kan påverka användandet av p-piller i tonårsgruppen föreslås i programmet att en allmän studie om ungdomars känslighet för prissättningen av olika varor, däribland olika preventivmedel, skall genomföras.

I rapporten framhålls också att det finns andra sätt att minska tonårsaborterna. En ökad satsning på rådgivning och det allmänna omhändertagandet av denna grupp i abortförebyggande syfte är de kanske viktigaste åtgärderna.

Jag delar socialstyrelsens bedömning att de abortförebyggande insatserna just nu är de mest angelägna och att frågan om att eventuellt utöka rabatteringen av p-piller för ungdomar behöver utredas ytterligare. Om den föreslagna undersökningen visar att ungdomar är mycket känsliga för priset på p-piller är jag således beredd att diskutera en ändring av rabatteringsreglerna för denna grupp.

Anf. 82 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag tackar socialministern för svaret. Den här undersökningen i Gävle har ju inte pågått så länge. Men det som var intressant med den var dels att man inte gjorde någon annan förändring än att rabattera p-pillren, dels att man nu kan se att under samma tidsperiod fanns det en ökning i alla andra kommuner i länet, i Hudiksvall, Söderhamn, Bollnäs och Sandviken. Det är alltså bara i Gävle, där den här försöksverksamheten bedrevs, som man kan se en minskning.

Det är ett faktum att andra preventivmedel är gratis när ungdomar går till ungdomsmottagningen. Det är bara p-pillren som kostar pengar. På ungdomsmottagningen i Gävle vill man nu få fortsätta den här försöksverksamheten under ett år till. Man säger också att underlaget är för litet för att dra några långtgående slutsatser. Jag hoppas att man får fortsätta med sin undersökning, och jag är glad över socialministerns svar att hon kan tänka sig att gå med på en rabattering av p-piller om det visar sig att ungdomar är känsliga för priset.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1990/91:80 om aids

Anf. 83 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig vilka initiativ jag är beredd att ta med anledning av nyligen presenterade uppgifter avseende nya aidsfall, som utvisar att antalet heterosexuellt nysmittade dominerar i dag.

Sten Andersson menar att det är allvarligt att ansvariga myndigheter inte informerar om att det i huvudsak är fråga om människor från s.k. högriskområden och om svenskar som smittats på utlandsresan.

Ett viktigt led i bekämpningen av epidemisk smitta i Sverige är rapporteringen av inträffade fall av anmälningspliktiga sjukdomar till statens bakteriologiska laboratorium (SBL) enligt smittskyddslagen. Infektion av HIV – som kan leda till aids – är en samhällsfarlig sjukdom som är anmälningspliktig. Enligt SBLs redovisning uppgick det totala antalet kliniskt anmälda HIV-positiva personer t.o.m. den 30 september i år till 2 575. Av dessa var 1 962 svenskar och 613 av utländsk härkomst. Av de 518 personer som troligen smittats heterosexuellt kom 270 personer från områden i världen som är särskilt hårt drabbade av HIV-epidemin. Många utländska medborgare testar sig emellertid i Sverige och reser sedan ut ur landet igen, vilket förrycker statistiken i viss mån.

Socialstyrelsen ger ut en hel del informationsmaterial. Bl.a. har styrelsen i tidskriften HIV-aktuellt i juni i år redovisat hur man genom information och utbildningsinsatser försöker förebygga HIV-smitta bland invandrare och flyktingar i Sverige. Styrelsen bedriver tillsammans med statens invandrarverk en omfattande utbildningsverksamhet på flyktingförläggningarna bl.a. om HIV/aids och andra sexuellt överförbara sjukdomar. I somras genomförde aidsdelegationen tillsammans med socialstyrelsen, RFSU och RFSL en stor satsning på information till turister inom och utom Sverige.

Omkring hälften av de svenska medborgare som smittats heterosexuellt av HIV anser att det måste ha skett under utlandsresa. Det är självfallet mycket viktigt att informera om riskerna vid oförsiktighet i fråga om sexuella kontakter utomlands men också om smittrisken inom Sverige.

Jag anser att det bästa medlet mot spridningen av HIV-smittan är en korrekt och saklig information om den risk som HIV/aids utgör och hur man skyddar sig. Sådan ges bl.a. genom de informationsaktiviteter som bedrivs i aidsdelegationens regi. Något fördöljande av sanningen om varifrån den ökande HIV-infektionen kommer sker inte.

En annan sak är att informationen naturligtvis bör utformas så att den inte skall kunna ge näring åt invandrarfientlighet. Det finns människor med riskbeteende och det finns områden i världen med hög frekvens av HIV/aids. Men några etniska riskgrupper finns inte. Invandrare och flyktingar utgör inte någon speciell riskgrupp för spridning av HIV till svenskar, även om det bland dem likaväl som bland den övriga befolkningen finns människor med riskbeteende.

Jag har nyss gett klarsignal till en ny allmän informationskampanj under tiden den 5 november 1990–den 30 april 1991 i aidsdelegationens regi. I en särskild kampanjtidning kommer frågan om den heterosexuella smittspridningen utomlands och HIV-situationen bland flyktingar och asylsökande att tas upp till diskussion.

Anf. 84 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret som var omfångsrikt och upplysande. Jag har ett par ytterligare frågor som jag vill ställa till statsrådet.

På s. 2 i svaret står det att tidskriften HIV-aktuellt i juni i år har redovisat

hur man med information och utbildningsinsatser försöker förebygga HIV-smitta bland invandrare och flyktingar i Sverige. Hur bedömer statsrådet att man har lyckats med den här verksamheten?

Vi är alla överens om att detta med HIV och aids är ytterst allvarligt. Det finns i dag ingen bot för denna beklagliga sjukdom. Man kan givetvis inte heller agera på ett sådant sätt att det ger näring åt någon form av invandrarfientlighet. Jag skulle därför vilja fråga statsrådet: Är statsrådet, för att slippa debatten om invandrar- och flyktinggrupper, beredd att medverka till att alla som söker asyl blir testade vid ansökningstillfället huruvida de är smittade av HIV eller har aids?

Anf. 85 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Som svar på den första frågan om jag gör bedömningen att man har nått framgång kan jag säga att med de informationer vi har och med de möjligheter vi har att ge information tror jag att man har rönt ganska stor framgång. Men det är klart att det finns sådana begränsningar som att det rör sig om olika språkgrupper och att det är mycket som vi skall informera om när det gäller det svenska samhället. Jag tror dock att information och kunskap har stor betydelse. Vi har också den erfarenheten att det förhåller sig så.

I frågan står det att Sten Andersson är upprörd över att de siffror som man kan läsa om i tidningen inte har tagits på allvar av myndigheterna. Jag vill påstå att jag är något förvånad över Sten Anderssons upprördhet, eftersom det just är de ansvariga myndigheterna som har publicerat dessa siffror. Artiklarna grundar sig på mycket noggrann information som bl.a. SBL har tagit fram.

När det gäller frågan om övrig information blir det kanske alltför omfattande att gå igenom hela denna informationstidning. Jag påstår dock att just denna tidning som nu kommer berör de grupper och de frågor som Sten Andersson tar upp på ett mycket seriöst och sakligt sätt. Detta kan mycket framgångsrikt bidra till att öka våra egna kunskaper och kunskaperna hos invandrare och flyktingar.

Beträffande testning pågår nu ett arbete där man på socialdepartementet, på invandrarverket och på arbetsmarknadsdepartementet gemensamt diskuterar dessa frågor. Vi bör se till att följa de internationella reglerna i detta sammanhang.

Anf. 86 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Huruvida jag är upprörd eller ej är väl ganska ointressant. Orsaken till att jag ställde den här frågan var ett inslag i en nyhetssändning i radio, där en journalist fick pressa fram information från – om jag minns rätt – aidsdelegationens sekreterare. Såväl jag som många andra, framför allt en del journalister, fick uppfattningen att man hade större intresse av att dölja var smitthärdarna finns än att försöka medverka till att förhindra spridning av aids och HIV.

Anf. 87 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Jag känner inte till det radioinslag som Sten Andersson har lyssnat till, men jag vill med bestämdhet avvisa påståendet att det skulle fin-

nas någon som helst anledning att dölja någon information. Det är viktigt att den information som lämnas är korrekt och saklig, och det är ytterst angeläget att understryka att det inte finns några etniska riskgrupper. Det finns människor med riskbeteenden och det finns områden som är högepidemiska områden. Men det finns absolut inga etniska riskgrupper. Det är mycket väsentligt att detta blir ordentligt klarlagt och att man inte sprider desinformation i just den här frågan.

Anf. 88 STEN ANDERSSON i Malmö (m):
Herr talman! Jag är nöjd med svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1990/91:97 om tandvårdsförsäkringen

Anf. 89 Socialminister INGELA THALÉN (s):
Herr talman! Isa Halvarsson har frågat om regeringen avser att lägga fram en proposition om en sådan förändring av tandvårdsförsäkringen som riksförsäkringsverket på uppdrag av regeringen lagt fram. Enligt Isa Halvarsson skulle kostnaden för att införa ett baspaket för alla vuxna leda till att patienter med stort behandlingsbehov får ett sämre försäkringsskydd och ökade kostnader.

Regeringen gav i början av detta år riksförsäkringsverket i uppdrag att utarbeta ett detaljerat förslag till en ändrad tandvårdstaxa enligt vissa riktlinjer. Det gällde bl.a. utformningen av ersättning för regelbundna besök för bastandvård för alla försäkrade. Ett sådant baspaket skulle omfatta undersökning, röntgen och förebyggande åtgärder samt ett av vårdgivaren ifyllt undersökningsformulär angående tandstatus. För detta skulle patienten betala en fast låg avgift. Som ett lämpligt tidsintervall mellan dessa bastandvårdsbesök angavs 18 månader, eventuellt något kortare om det fanns odontologiska skäl och ekonomiska förutsättningar för det. Det angavs också att om de av riksförsäkringsverket föreslagna ändringarna i tandvårdstaxan beräknades leda till en utgiftsökning för tandvårdsförsäkringen borde denna uppvägas av motsvarande utgiftsminskning på annat område inom taxan.

I det förslag till ändringar i tandvårdstaxan som riksförsäkringsverket redovisade till regeringen i slutet av förra månaden anges att ett införande av bastandvård för hela den vuxna befolkningen innebär en kostnadsökning för tandvårdsförsäkringen i storleksordningen 500–700 milj.kr. per år under förutsättning att den andel av befolkningen som söker tandvård förblir oförändrad. Enligt verkets mening bör en sådan förändring inte genomföras om finansieringen skall ske genom försämrad försäkringsersättning för övrig tandvård. I stället föreslår verket att ett baspaket erbjuds dem som nyligen lämnat den regelbundna barn- och ungdomstandvården. Härmed avses åldersgrupperna 20–29 år. Kostnaden för ett sådant begränsat baspaket torde enligt verket kunna finansieras genom några begränsade förändringar i ersättningssystemet.

Riksförsäkringsverkets förslag har just börjat beredas inom socialdeparte-

mentet. Med anledning härav är det ännu för tidigt att uttala sig om förslaget kommer att läggas till grund för en proposition.

An. 90 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! Tack så mycket för svaret. Jag tycker också att det skulle vara mycket olyckligt om man skulle införa det skisserade baspaketet för alla. Förslaget är fyllt av mycket byråkrati, kontroll och ransonering.

God tandhälsa åstadkommer man inte genom formulär och byråkrati utan genom personlig påverkan, inte minst genom att man handleder patienterna i träning. Det krävs individuella åtgärder och inte stereotypa kallelser med 18 månaders intervall.

Socialstyrelsens grupp har sagt att ur odontologisk synpunkt kan man inte påstå att det finns något lämpligt revisionsintervall, utan det får man lov att titta på för varje patient för sig. Människor är så olika. Det är mycket viktigt att kallelsesystemen i så fall verkligen inryms i det fungerande system som nu finns hos tandläkarna. Riksförsäkringsverket påpekar att om man skulle finansiera detta inom ramen för oförändrad försäkring, skulle det oundvikligen drabba dem som har dålig tandhälsa.

Om 20–29-åringar skall omfattas av ett sådant paket kan man ifrågasätta, eftersom de utgör en grupp som redan har god tandhälsa. Den gruppen är också köpstark i sig. Jag tycker att de ransoneringssystem som man har föreslagit för att försämra försäkringen är mycket illavarslande och leder till att svensk tandvård får en försämrad utveckling. Jag tänker mycket på utformningen av proteser.

Anf. 91 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! De synpunkter som Isa Halvarsson anför har också förts fram vid en överläggning som jag har haft med Tandläkarförbundet. Jag har också haft en del kontakter med olika representanter för landstingen ute i landet. Man kan säga att liknande synpunkter förts fram från olika håll. I den beredning som nu pågår tar vi hänsyn till den kritik som bl.a. Isa Halvarsson för fram här, men som också delas av en del andra.

I detta sammanhang kan jag nämna att det finns intresse från ett antal håll ute i landet att genomföra försöksverksamhet med en något annan utgångspunkt men där syftet är detsamma, dvs. att skapa en bra bastandvård för förebyggande tandhälsoarbete.

Anf. 92 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! Tack så mycket för det svaret också.

Socialministern har ett vackert leende. Man säger att ett vackert leende tyder på att man har förmåga till framgång.

Det finns i detta förslag en sak som jag inte tror kan ge så stora besparingar. Det står att missfärgade tänder inte skall ersättas genom tandvårdsförsäkringen. Jag tror inte att det är något vidare för en människa att ha en blåsvart framtand.

Anf. 93 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Huruvida leendet är vackert eller inte kan diskuteras. Man kanske kan tillskriva det en bra tandläkare.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1990/91:98 om Blaikfjällets naturreservat m.m.

Anf. 94 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Marianne Löfstedt har frågat mig på vilket sätt finansieringen av kostnaden för ersättning till markägarna för utvidgning av Blaikfjällets och Kirjesålandets naturreservat skall lösas.

Regeringen uppdrog genom beslut den 8 februari 1990 åt länsstyrelsen i Västerbottens län att utvidga Blaikfjällets naturreservat. I samma beslut avslogs ett yrkande om att upphäva ett interimistiskt förordnande för ett område vid Kirjesålandets naturreservat.

Det är en uppgift för länsstyrelsen att på statens vägnar förhandla med markägare och andra sakägare som gör anspråk på ersättning enligt naturvårdslagen. Ersättningen betalas från naturvårdsverkets anslag B 3 Investeringar inom miljöområdet.

Anf. 95 MARIANNE LÖFSTEDT (m):

Herr talman! Jag får tacka miljöministern för svaret. Jag får också beklaga att det hade ramlat bort tre nollor. Det handlar således om 100–200 miljoner.

Trots en bred lokal enighet om storleken på det tilltänkta Blaikfjällsreservatet i Vilhelmina och Dorotea kommuner, omfattar regeringens beslut en tre gånger så stor areal. Det drabbar 121 markägare och därmed befolkningen mycket hårt. Även när det gäller Mattanbergets reservat i Storumans kommun råder en total lokal enighet om att detta inte bör ske. De drabbade markägarna vill inte bära kostnaderna för statens miljövårdspolitik, vilket skulle bli fallet om reservatet bildas.

Det bör också påpekas att många markägare har sparat särskilt skyddsvärda områden utan statligt tvång, både på Blaikfjället och på Mattanberget. En reservatsbildning av denna storlek ökar med nödvändighet trycket på andra marker. Slutsatsen blir att en reservatsbildning kan medföra en sämre miljö sett i ett större perspektiv. Jag undrar också hur naturvårdsverket skall kunna klara den stora ersättning som det kommer att handla om.

Anf. 96 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag förstod att det saknades tre nollor. Däremot är den siffra som Marianne Löfstedt uppger omtvistad. Av många skäl vore det helt fel av mig att uttala mig om huruvida den är korrekt eller inte.

Det viktiga är att länsstyrelsen nu har att föra statens talan när det gäller att markägarna skall få skälig ersättning för intrånget i deras nyttjanderätt. Länsstyrelsen får lita till de anslag som naturvårdsverket har för detta ändamål. Regeringens beslut följde naturvårdsverkets rekommendation. Natur-

vårdsverket är den myndighet som skall göra prioriteringar inom ramen för det anslag det har till sitt förfogande och som för övrigt för ett par år sedan höjdes mycket kraftigt från 40 milj. kr. till 100 milj. kr. om året.

Anf. 97 MARIANNE LÖFSTEDT (m):

Herr talman! Sist men inte minst vill jag påpeka att en hel bygd kan drabbas och slås ut därför att man drar undan möjligheten till arbetstillfällen. I en glesbygd såsom den i inlandet i Västerbotten finns det inte så många arbetstillfällen. Skogen är en basnäring. Vi är rädda att detta i en förlängning kommer att leda till att staten snart får tillskjuta medel på det sociala området.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på fråga 1990/91:101 om ökad eftermontering av avgasrenare

Anf. 98 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jan Jennehag har frågat mig vilka åtgärder jag överväger att vidta för att öka antalet eftermonterade avgasrenare.

Sedan den 1 juli 1989 utgår ett bidrag med 1 000 kr. till den som i efterhand installerar sådan utrustning på sin bensindrivna personbil, som minskar utsläppen av kväveoxider, kolväten och koloxid var för sig med minst 40 %. Det är främst eftermontering av katalysatorer som är aktuell, men bidraget är enbart beroende av reningseffekten och inte av vilken utrustning som används.

Katalysatorer kan bara eftermonteras på bilar som kan köras på blyfri bensin. Det finns uppskattningsvis 500 000 bilar av 1985 års modell eller nyare på vilka det är möjligt att eftermontera katalysatorer. Den totala kostnaden för att förse samtliga dessa bilar med katalysatorer i efterhand uppskattades år 1989 till ungefär 2,5 miljarder kronor. Sett över bilarnas återstående livslängd är potentialen för minskade utsläpp 40 000 ton kväveoxider. Kostnaden för att reducera ett kilo kväveoxider blir mellan 50 och 160 kr. beroende på bilarnas återstående livslängd.

Trafiken är ett av dagens allvarligaste miljöproblem. Framför allt vägtrafiken släpper ut miljö- och hälsofarliga föroreningar i betydande mängder. Åtgärder som kan reducera utsläppen bör därför noga beaktas.

Regeringen analyserar just nu förslag som inkommit från myndigheter och utredningar inom trafikområdet. Riksdagen kommer senare att få ta ställning till dessa förslag.

Anf. 99 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret. I förra numret av tidningen Vi bilägare redovisade en representant för svensk bilprovning att bara ungefär 300 bilar hade blivit utrustade med avgasrening av det slag som ministern har redogjort för. Det är en ganska häpnadsväckande låg siffra. Om man skall tala om en stimulansåtgärd för att uppnå någonting, är det

alldeles uppenbart att informationen har varit för dålig och det ekonomiska bidraget för lågt för att man skall få någon verklig effekt.

Flera av de stora bilmärkena har genom sina försäljare ganska förmånliga villkor för eftermontering av katalysatorer. Tillsammans med rabatten på 1 000 kr. från samhället blir det trots allt en ganska blygsam kostnad för den enskilde bilägaren. Om man jämför vad bilägare kan betala på marknaden för att förse bilen med lättmetallfälgar och annan kromglans, kan man undra vilka funderingar bilägaren har som leder till sådana rangordningar. Jag undrar hur vi skall bära oss åt för att ändra attityden så att det bidrar till en minskning av miljöfarliga utsläpp.

Den sista delen av ministerns svar, som handlar om att regeringen just nu analyserar förslag som inkommit från myndigheter och utredningar, gör mig nyfiken. Vilka åtgärder kommer det att bli fråga om, och när kommer riksdagen att få ta ställning till förslagen?

Anf. 100 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Får jag först ge en upplysning. Vi har kontrollerat de aktuella siffrorna när det gäller hur många katalysatorer som har eftermonterats. Antalet uppgår nu till 950 och inte 300. Vi har fått denna uppgift från samma källa som Jan Jennehag hänvisar till. 950 är ju i och för sig inte heller många. Men det är ingen hemlighet att detta var något som riksdagen krävde men som både naturvårdsverket och regeringen var tveksamma till av flera skäl. Vi trodde inte riktigt på effekten av detta. Jag delar Jan Jennehags uppfattning att det handlar om en blygsam kostnad för bilisten och att bilisten hellre borde göra detta än att förse bilen med ytterligare glänsande symboler. För samhället är det emellertid inte en kostnadseffektiv åtgärd.

Genom den hastighetssänkning som har genomförts på vägarna under det senaste året, har kväveoxidutsläppen minskat med 2 200 ton. Om motsvarande minskning skulle kunna ske genom installation av katalysatorer krävs det att 70 000–75 000 katalysatorer installeras. Det blir en kostnad för samhället på 400 milj. kr., medan kostnaden för hastighetssänkningen är högst obetydlig. Det är naturligtvis sådana överväganden som vi har gjort. Vi prövar nu olika insatser och deras effektivitet. Regeringen planerar att i den miljöpolitiska proposition som skall redovisa nästa steg när det gäller insatser mot luftföroreningar lägga fram förslag baserade på myndigheternas förslag och regeringens överväganden.

Anf. 101 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Det var alldeles utmärkt att få höra det. En åtgärd som inte är samhällsekonomiskt kostnadseffektiv och som de enskilda inte vill ha kan

man väl nästan överväga att ta bort helt för att i stället inrikta ansträngningarna på annat. Förhoppningsvis får vi förslag om detta framöver.

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Svar på fråga 1990/91:104 om exporten av miljöfarligt avfall

Anf. 102 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Åsa Domeij har frågat mig om regeringen avser att föreslå några lagändringar för att skärpa reglerna för export av miljöfarligt avfall. Frågan är ställd mot bakgrund av uppgifter om export av miljöfarligt avfall till Polen.

I förordningen om miljöfarligt avfall föreskrivs att miljöfarligt avfall får föras ut ur landet endast om det kan styrkas att avfallet slutligt kan tas om hand på ett från hälso- och miljösynpunkt godtagbart sätt.

Enligt vad jag har inhämtat från statens naturvårdsverk har inga tillstånd om export till Polen beviljats.

Den utförsel av miljöfarligt avfall som det redogörs för i Greenpeacerapporten, "Poland the waste invasion", rör sig i så fall om illegal export. Några författningsändringar löser således inte detta problem.

Regeringen ser mycket allvarligt på de uppgifter som förs fram i Greenpeacerapporten. Jag har personligen diskuterat frågan med Polens miljöminister Kaminski förra veckan. De polska myndigheterna har redan vidtagit åtgärder som syftar till att skärpa importreglerna för miljöfarligt avfall.

Nu pågår ett intensivt arbete inom regeringskansliet, naturvårdsverket och kommunerna med att följa upp och genomföra det avfallsprogram som riksdagen godkände i våras. Redan fr.o.m. den 1 januari 1991 kommer kommunerna att ta fram heltäckande avfallsplaner och göra inventeringar av avfallsmängder och avfallsflöden. Inom naturvårdsverket pågår förberedelser för information och råd till kommunerna om planeringsarbetets uppläggning. Avfallsplanerna kommer att väsentligt förbättra samhällets överblick och kontroll över avfallshanteringen och avfallsströmmarna.

Regeringen har dessutom tillsatt en utredning som bl.a. syftar till att förbättra omhändertagandet av miljöfarligt avfall.

Anf. 103 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret. Jag tycker att det är mycket positivt att ministern så snabbt har tagit upp frågan med Polens miljöminister. Det är toppen.

Men jag tycker att det som sägs i svaret om att inga tillstånd för export just till Polen har beviljats inte räcker. Jag visste faktiskt inte om det när jag ställde frågan, och jag hade inte heller kontrollerat det. Men det är intressant att få veta. Det kan ju ändå krävas ändring i lagtexter eller i några föreskrifter. Men det är väl framför allt i förordningen som detta behandlas. Tillsynsreglerna finns nämligen med där. Och det är ju enligt dessa som det kan krävas en bättre tillsyn. Det kanske helt enkelt är det som inte fungerar.

Jag undrar därför om regeringen funderar på att göra något åt själva till-

synsbestämmelserna? Man kan ju inte bara strunta i en sådan fråga när man ser att stora mängder avfall exporteras illegalt. Kan det vara ett problem att det är fråga om brott mot två lagar, dels brott mot lagen om kemiska produkter, dels brott mot lagen om straff för varusmuggling? Där finns det en oklarhet som kan göra att tillsynen inte fungerar. Eller kan det bero på att tillsynsansvaret hos länsstyrelse och kommuner är oklart? Jag anser att förordningen till lagen om kemiska produkter är mycket dunkel på denna punkt.

Vi har nyligen i vår riksdagsgrupp gjort en enkät som vi har skickat till 100 olika kommuner för att ta reda på litet grand om hur lagen om kemiska produkter fungerar i praktiken. Det har då framkommit att kommunerna ser det som ett stort problem att ansvarsfördelningen är oklar. Jag undrar om regeringen funderar på att göra några ändringar i tillsynsbestämmelserna för att klara ut denna fråga?

Anf. 104 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Det pågår som Åsa Domeij väl vet ett omfattande arbete först och främst för att få en bättre samordning och skärpning av våra lagar. Och i de beslut som vår partikongress nyligen fattade står det att lagarna skall skärpas och samordnas i en miljöbalk just i syfte att man skall klara ut dessa frågor.

När det gäller frågan om miljöfarligt avfall pågår det ett särskilt arbete, bl.a. i den utredning som Rune Olsson leder.

Slutligen vill jag säga att om, vilket man ännu inte har kunnat leda i bevis, expert till Polen av miljöfarligt avfall skulle ha förekommit, är det fråga om en illegal utförsel som är att betrakta som varusmuggling. Straffet för varusmuggling är böter eller fängelse i högst två år. Grov varusmuggling kan ge fängelse i sex månader till sex år. Det här är alltså ett fall för polisen och åklagarmyndigheten att klara ut.

Anf. 105 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag uppfattar ministerns svar på det sättet att om det är sant att det har skett så omfattande illegal utförsel av miljöfarligt avfall bör tillsynsbestämmelserna skärpas på något sätt och att ministern också är positiv till att något görs åt saken i miljöskyddskommittén där jag själv sitter med. Detta arbete känner jag därför väl till.

Jag har också helt nyligen fått uppgifter från Greenpeace i Spanien om att man faktiskt har fått tillstånd att föra ut kvicksilverhaltigt material till Polen och att det avfallet inte har kunnat tas om hand på ett bra sätt i Polen. Jag undrar om detta är något som miljöministern känner till och om hon har tittat på detta.

Anf. 106 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Inför det här svaret har jag kontrollerat uppgifterna om Polen. Och som jag anförde i svaret har naturvårdsverket sagt att det icke har givits några tillstånd till export till Polen. Vi har blickarna riktade på hela detta stora problemkomplex, den internationella hanteringen av miljöfarligt avfall. Vi har aktivt verkat för Baselkonventionen, som vi för övrigt inte tycker är tillräckligt långtgående bl.a. när det gäller kontrollmöjligheter. Vi

verkar på olika sätt internationellt i dessa sammanhang sedan lång tid tillbaka och har tagit en rad internationella initiativ. Vi tror inte att det räcker med bara den nationella lagstiftningen, utan vi måste få en striktare internationell regim på det här området.

Anf. 107 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt bra att regeringen tar upp en skärpning av Baselkonventionen, för det behövs verkligen. Jag undrar ändå om ni i regeringen ser positivt på att vi i miljöskyddskommittén försöker skärpa tillsynsbestämmelserna när det gäller export av miljöfarligt avfall.

Att det är svårt att konmmentera frågan om Spanien förstår jag mycket väl. Jag tänker undersöka frågan litet närmare, för det går inte att svara på en fråga om man inte har vetat om den i förväg. Jag skall som sagt undersöka om det är så att tillstånd verkligen har givits, och sedan kan jag ta upp det i en ny frågedebatt.

Anf. 108 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Det följer av direktiven att kommittén har det uppdraget.

Anf. 109 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Då tackar jag så mycket för det klargörandet. Vi skall i kommittén göra vad vi kan för att skärpa tillsynsbestämmelserna när det gäller export av miljöfarligt avfall.

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Meddelande om svar på interpellation 1990/91:42

Anf. 110 Miljöminister BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Karl-Erik Persson har ställt en interpellation till mig om glasbruket i Hammar. På grund av svårigheter att bereda plats för svaret i denna kammare vid den föreslagna tidpunkten, dvs. på fredag den 26 oktober, kan jag inte besvara interpellationen inom den föreskrivna tiden. Jag avser därför att besvara den vid ett senare tillfälle, nämligen den 16 november.

32 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition
1990/91:48 till utrikesutskottet

Redogörelse
1990/91:2 till finansutskottet

Motionerna
1990/91:T3–T5 till trafikutskottet
1990/91:Jo1–Jo22 till jordbruksutskottet
1990/91:Sk4–Sk6 till skatteutskottet
1990/91:Jo23–Jo25 till jordbruksutskottet
1990/91:L3–L13 till lagutskottet

33 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Utrikesutskottets betänkanden 1990/91:UU1 och UU2
Kulturutskottets betänkanden 1990/91:KrU1 och KrU3
Jordbruksutskottets betänkanden 1990/91:JoU4–JoU6
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1990/91:AU1
Bostadsutskottets betänkande 1990/91:BoU6

34 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
1990/91:47 Vissa frågor inför allmän fastighetstaxering år 1992

Motionerna
med anledning av prop. 1990/91:19 Ändring i lagen (1957:262) om allmän energiskatt, m.m.
1990/91:Sk7 av Ulf Löfgren m.fl. (mp)
1990/91:Sk8 av Kjell Johansson m.fl. (fp)
1990/91:Sk9 av Sören Norrby (fp)
1990/91:Sk10 av Gunilla André (c)
1990/91:Sk11 av Lars Bäckström m.fl. (v)
1990/91:Sk12 av Karl-Gösta Svenson (m)

35 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställts:

den 22 oktober

1990/91:59 av *Margit Gennser* (m) till finansministern om statliga lån till Göteborg och Malmö m.m.:

I proposition 1989/90:65 föreslog regeringen att Göteborgs och Malmö kommuner skulle erhålla lån för att kunna återupprätta den ekonomiska balansen i kommunerna. Under de tre första åren av lånens löptid skulle regeringen kunna bevilja räntefrihet under förutsättning att kommunerna upp-

fyller vissa för lånen uppställda villkor. Villkoren preciserades inte i propositionen utan först i ett regeringsbeslut av den 26 april 1990. Riksdagen beslutade att godkänna förslaget i propositionen och anvisade ett anslag på 1 500 000 kr., varav Göteborg erhållit 900 milj.kr. och Malmö 600 milj.kr. i form av ett lån med tioårig löptid. Räntebetalningen skall ske årligen i efterskott och motsvara statslåneräntan för femåriga obligationslån.

Enligt det ovannämnda regeringsbeslutet skall prövningen av räntefriheten ske så att kommunerna får besked om huruvida ränta skall erläggas eller inte inför varje nytt påbörjat år av lånets löptid. Räntefrihet har således för närvarande beviljats t.o.m. den 30 juni 1991.

I regeringsbeslutet heter det vidare att kommunernas ekonomiska politik och ställning skall bedömas utifrån redovisningar av genomförda och planerade åtgärder jämte resultaträkningar, finansieringsanalyser och balansräkningar som huvudsakligt underlag. Vid bedömningen skall dessutom särskild vikt läggas vid det egna kapitalets utveckling och extra ordinära posters inverkan på resultatutvecklingen.

Det material som således skall användas vid värderingen av kommunens utveckling är i stort sett detsamma som tidigare använts vid bedömningen av om en kommun skall tilldelas extra kommunalt skatteutjämningsbidrag. Kraven på ett fullgott beslutsunderlag har således fått en ambitiös utformning, men detta har, när det gällt tilldelning av extra skatteutjämningsbidrag, inte hindrat att fördelningen i vissa fall fått en klart "partipolitisk bias". Detta framgår också av tidigare fråge- och interpellationsdebatter här i riksdagen.

I princip är de räntefria lånen till Göteborg och Malmö endast en ny form av "extra skatteutjämningsbidrag". Det tidigare bidraget motsvaras av räntefriheten. I Malmöfallet innebär detta ett bidrag för 1990 på 69 milj.kr. Men det finns en väsentlig skillnad mellan den tidigare bidragskonstruktionen och räntefria lån. I lånealternativet späds de två kommunernas likviditet på med 1,5 miljarder kronor. De får "lättillgängliga pengar", något som sannolikt inte underlättar den nödvändiga strukturrationaliseringen. De ekonomiska problemen kan för beslutsfattarna kännas mindre påträngande när akuta finansiella problem åtminstone temporärt fått sin lösning. Till detta bidrar inte minst den bristande preciseringen av vad en "otillfredsställande ekonomisk utveckling" egentligen innebär. Kan det egna kapitalet vara nominellt oförändrat vid en inflation på 10–12 %? Kommer statsmakten att ta hänsyn till att kommunernas räntebörda kan komma att öka högst väsentligt med nuvarande finansiella oro? Är det diskvalificerande att realisera kommunala tillgångar som inte behövs för verksamheten och på så sätt klara en allt tyngre räntekostnad? Det är många frågor som är obesvarade och detta uppmuntrar helt klart en viss låt-gå-mentalitet.

Det som nu påtalats bestyrks enligt min uppfattning av den senaste kommunalekonomiska utvecklingen i Malmö. Vi har fått en ny visionär kommunstyrelseordförande som – och det är naturligtvis tacknämligt – önskar återskapa Malmös "storhet". Förslag har lagts fram om kommunal föräldraförsäkring, något som kommunen under rådande ekonomiska förhållanden inte skulle haft råd till. Nu fick förslaget skrinläggas, inte på grund av ekonomiska överväganden utan därför att det var juridiskt ogenomförbart.

Ett nytt förslag är att kommunen skall överlåta byggrätter vederlagsfritt till större byggföretag mot att dessa i stället uppför anläggningar för att förnya Malmös kulturliv. Det sammanlagda värdet för dessa transaktioner har sagts vara 1 miljard kronor under en femårsperiod.

Den här typen av överlåtelser – om de är juridiskt genomförbara – skulle i princip inte synas i de ekonomiska nyckeltal som kommunan skall redovisa till finansdepartementet vid de kontrollstationer som skall föregå beslut om räntefriheten för de tidigare nämnda lånen. Miljardsatsningen på kulturen i Malmö skulle knappast påverka de planer som skall läggas fram i samband med de olika kontrollstationerna enligt regeringsbeslutet. Men de ekonomiska konsekvenserna skulle trots detta bli betydande efter något år. Investeringar föder driftskostnader. Detta lärde sig kommunerna på ett påtagligt sätt, inte minst under 60-talet.

Anta slutligen att kommunens ekonomiska situation försämrats ytterligare beroende på egna åtgärder eller på yttre förhållanden. Staten finner på grund av detta att räntefriheten inte kan förnyas. Kommunen får då en lånekostnad som 1990/91 beräknats till 69 milj.kr. men som sannolikt är betydligt högre 1991/92, i alla fall om man skall utgå från dagens ränteläge.

Med hänvisning till vad som anförts ovan ber jag att få ställa följande fråga till finansministern:

Vilka konkreta kriterier avser finansministern att hålla sig till när kommunens utveckling skall bedömas, eller blir det som i samband med det extra skatteutjämningsbidraget, dvs. i princip partipolitiska avgöranden som bestämmer vem som får och inte får bidragen/räntefriheten?

36 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställts

den 22 oktober

1990/91:123 av *Pär Granstedt* (c) till kommunikationsministern om Rödkobbsleden:

Enligt pressuppgifter uttalade en företrädare för kommunikationsdepartementet redan i slutet av september att "mycket talar för att Rödkobbsleden genomförs", med hänvisning till de stora trafikmässiga fördelarna. Detta vore naturligtvis oacceptabelt ur miljösynpunkt. Det är också viktigt att andra sätt att avlasta Sandhamns- och Furusundslederna, t.ex. överföring av trafik till Kapellskär och Nynäshamn vägs in i bedömningen.

Kommer, gjorda uttalande till trots, miljöhänsynen att tillmätas en avgörande betydelse vid prövningen av den föreslagna Rödkobbsleden och alternativa möjligheter att avlasta befintliga leder att vägas in vid bedömningen?

1990/91:124 av *Marianne Samuelsson* (mp) till statsrådet Lena Hjelm-Wallén om de fattiga ländernas skuldbörda:

Det mest orättvisa, omoraliska och kanske också det för världsfreden farligaste av dagens problem gäller skillnaden i standard mellan de fattiga och de rika länderna. Biståndsministern har själv i ett FN-tal den 24 april 1990 diskuterat problemet och då speciellt givit några idéer om hur den oerhört tyngande skuldbördan skulle kunna lättas. Eftersom Världsbanken och andra långivare givit lån på kommersiella grunder, är problemet inte enkelt. Det är också så att man i vissa länder tvingas göra allvarliga ingrepp i naturen för att klara skulderna. Ett exempel är att man hugger ner regnskogar för att sälja virket som flis eller för att kunna intensivodla på den sparsamma myllan under några år, innan öknen tar över. Det är i hela världens intresse att sådan miljöförstöring inte äger rum; det är också av vikt för ägarna till Världsbanken att förhindra detta.

En naturlig väg erbjuder sig: Man skulle helt enkelt kunna efterskänka lån i den mån det skuldsatta landet inför skyddsåtgärder för globala naturresurser.

Är biståndsministern beredd att i lämpliga organ föra fram detta som ett förslag?

1990/91:125 av *Marianne Samuelsson* (mp) till socialministern om kulturella skillnader i synen på barnafödande:

Att föda barn hör till livets höjdpunkter. Alltmer satsas på alternativ förlossningsvård, vilket ger modern möjlighet att själv välja och på ett aktivt vis delta i förlossningen.

Sverige har i dag många invandrarkvinnor som kommer från olika kulturer. Varje kultur har sin syn på förlossningen. Det är därför oerhört viktigt att barnmorskor och övrig förlossningspersonal enkelt kan informera sig om de olika kulturernas syn på barnafödandet.

Jag vill därför fråga socialministern:

Vilka initiativ tar regeringen för att få fram information till berörd personal?

1990/91:126 av *Marianne Samuelsson* (mp) till utrikesministern om finansieringen av SIPRIs behov av ökade resurser:

I utredningen SIPRI (SOU 1990:69) föreslås att SIPRIs verksamhet i framtiden ska finansieras med UDs F3-anslag. Detta innebär att SIPRIs ekonomi ska förbättras med hjälp av det anslag som använts till fredsorganisationer och till fredsforskningen.

Jag vill fråga utrikesministern om han anser det rimligt att SIPRIs behov av ökande resurser skall tas från fredsorganisationer som Svenska freds- och skiljedomsföreningen, Kristna freds och Arbetarrörelsens fredsforum!

37 § Kammaren åtskildes kl. 18.53.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 18 § och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

OLOF MARCUSSON

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Tisdagen den 23 oktober

1 § Justering av protokoll 1
2 § Svar på fråga 1990/91:55 om det svenska köttöverskottet 1
Jordbruksminister Mats Hellström (s)
Eva Zetterberg (v)
3 § Svar på fråga 1990/91:62 om export av socker 3
Jordbruksminister Mats Hellström (s)
Ingvar Eriksson (m)
4 § Svar på fråga 1990/91:77 om handläggningen av ersättningsärende om nödutfodring av renar 6
Jordbruksminister Mats Hellström (s)
Berith Eriksson (v)
5 § Svar på fråga 1990/91:78 om spannmålsöverskottet 8
Jordbruksminister Mats Hellström (s)
Annika Åhnberg (v)
6 § Svar på fråga 1990/91:79 om dispenser från skyldigheten att ha kor på bete 10
Jordbruksminister Mats Hellström (s)
Annika Åhnberg (v)
7 § Meddelande om svar på interpellationerna 1990/91:7 och 31 ... 12
Jordbruksminister Mats Hellström (s)
8 § Svar på fråga 1990/91:106 om åtgärder för att stärka domstolarnas oberoende m.m. 12
Justitieminister Laila Freivalds (s)
Bo Hammar (v)
9 § Svar på fråga 1990/91:84 om åsiktsregistrering 13
Civilminister Bengt K Å Johansson (s)
Annika Åhnberg (v)
10 § Svar på fråga 1990/91:110 om statsrådens löner 15
Civilminister Bengt K Å Johansson (s)
Kjell-Arne Welin (fp)
11 § Svar på fråga 1990/91:107 om dumpade laster av kemiska stridsmedel 17
Kommunikationsminister Georg Andersson (s)
Annika Åhnberg (v)
12 § Svar på fråga 1990/91:113 om Öresundsbron 18
Kommunikationsminister Georg Andersson (s)
Carl Frick (mp)
13 § Svar på fråga 1990/91:3 om uttaget av investeringsavgiften 20
Statsrådet Erik Åsbrink (s)
Sören Lekberg (s)
14 § Svar på fråga 1990/91:8 om löntagarfondernas aktieplaceringar 21
Statsrådet Erik Åsbrink (s)

Håkan Hansson (c)
15 § Svar på frågorna 1990/91:42 och 71 om ändrat räkenskapsår ... 23
Statsrådet Erik Åsbrink (s)
Görel Thurdin (c)
Stig Bertilsson (m)
16 § Svar på fråga 1990/91:112 om idrotten och skatteomläggningen 25
Statsrådet Erik Åsbrink (s)
Lennart Brunander (c)
17 § Meddelande om svar på interpellationerna 1990/91:5 och 20 ... 28
Statsrådet Erik Åsbrink (s)
18 § Ajournering 28
19 § Återupptagna förhandlingar 28
20 § Svar på fråga 1990/91:68 om svensk tunnplåtstillverkning 28
Industriminister Rune Molin (s)
Lars-Ove Hagberg (v)
21 § Svar på fråga 1990/91:115 om industriella satsningar i Blekinge 30
Industriminister Rune Molin (s)
22 § Meddelande om svar på interpellationerna 1990/91:11 och 28 .. 31
Industriminister Rune Molin (s)
23 § Ajournering 31
24 § Återupptagna förhandlingar 31
25 § Svar på fråga 1990/91:75 om ett rabattsystem för p-piller..... 31
Socialminister Ingela Thalén (s)
Berith Eriksson (v)
26 § Svar på fråga 1990/91:80 om aids..... 32
Socialminister Ingela Thalén (s)
Sten Andersson i Malmö (m)
27 § Svar på fråga 1990/91:97 om tandvårdsförsäkringen 35
Socialminister Ingela Thalén (s)
Isa Halvarsson (fp)
28 § Svar på fråga 1990/91:98 om Blaikfjällets naturreservat m.m. .. 37
Miljöminister Birgitta Dahl (s)
Marianne Löfstedt (m)
29 § Svar på fråga 1990/91:101 om ökad eftermontering av avgasrenare 38
Miljöminister Birgitta Dahl (s)
Jan Jennehag (v)
30 § Svar på fråga 1990/91:104 om exporten av miljöfarligt avfall ... 40
Miljöminister Birgitta Dahl (s)
Åsa Domeij (mp)
31 § Meddelande om svar på interpellation 1990/91:42 42
Miljöminister Birgitta Dahl (s)
32 § Hänvisning av ärenden till utskott..... 42
33 § Förnyad bordläggning..... 43
34 § Bordläggning 43
35 § Anmälan om interpellation
1990/91:59 av Margit Gennser (m) om statliga lån till Göteborg och Malmö m.m..... 43

36 § Anmälan om frågor
1990/91:123 av Pär Granstedt (c) om Rödkobbsleden 45
1990/91:124 av Marianne Samuelsson (mp) om de fattiga ländernas skuldbörda 45
1990/91:125 av Marianne Samuelsson (mp) om kulturella skillnader i synen på barnafödande 46
1990/91:126 av Marianne Samuelsson (mp) om finansieringen av SIPRIs behov av ökade resurser 46

gotab 97183, Stockholm 1990